

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Innhold

Innledning.....	2
1. Nasjonale styringsdokumenter og rapporter.....	3
1.1. Meld. St. 18 (2020–2021) - Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge 3	
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	14
1.2. Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025 14	
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	15
1.3. Lærerutdanning 2025 Nasjonal strategi for lærerutdanningene.....	15
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	17
1. Rapporter Norsk kulturskoleråd.....	17
2.1. Kulturskolen og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). Rapport fra arbeidet med kartlegging av og undersøkelse om muligheter og behov for PPU for kulturskole. Norsk kulturskoleråd 2021.17	
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	19
2.2. Kompetansekartlegging for kulturskolene i Buskerud, Telemark og Vestfold (BTV) Rapport 2018 Norsk kulturskoleråd.....	20
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	21
2.3. Nasjonalt fagseminar i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og KS i 2019 – En styrket kulturskole – Om kulturskolens forankring, rolle og ambisjoner og kompetanse.....	23
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	24
2.4. Mangfoldskompetanse som eksempel på et prioritert kompetanseområde.....	24
Fra spørreundersøkelsen Inkludering 2019.....	27
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	27
3. Etter- og videreutdanninger i regi av Norsk kulturskoleråd.....	27
3.1. Veiledning i kulturskoleutvikling.....	27
3.2. Kulturskolebasert vurdering for læring, KulVFL.....	28
3.3. Forskning på egen praksis.....	28
3.4. EVU med fokus på Ledelse i kulturskolen.....	29
3.4.1 Lederkonferansen.....	29
3.4.2 Ledelse av prosesser, LAP.....	29
3.4.3. Fremtidens kulturskole.....	30
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	30
4. Kulturskolen som praksisarena for PPU.....	30
Norsk kulturskoleråds kommentar.....	31
5. Eksempel fra Sverige: Kulturskoleklivet.....	31

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Norsk kulturskoleråds kommentar:.....	33
6. GSI – Statistikk EVU	34
Norsk kulturskoleråds kommentar	34
7. Sluttkommentarer og anbefalinger fra Norsk kulturskoleråd	34

Innledning

Dette dokumentet samler informasjon (tekstutklipp) fra sentrale kildene som omhandler kompetanse i kulturskolen, og gir på bakgrunn av dette noen kommentarer og anbefalinger.

I Kapittel 1 refereres tekst fra nasjonale myndigheter – styringsdokumenter og rapporter. Her er tekst klippet direkte ut av de kapitlene/ avsnittene som beskriver fremtidig kompetanse eller kompetansebehov i kulturskolesammenheng.

Kapittel 2 tar for seg informasjon fra rapporter som Norsk kulturskoleråd har arbeidet frem de seneste årene med fokus på tilbakemeldinger fra kulturskolefeltet selv. Et av kompetanseområdene som gjennom kartlegginger viser seg å burde prioriteres er mangfoldskompetanse i kulturskolene. Vi har derfor også belyst dette i et eget avsnitt med utgangspunkt i en evaluering av Norsk kulturskoleråds arbeid med inkludering, flykninger og utenforskap i perioden 2017 – 2020.

Norsk kulturskoleråd har noen etter- og videreutdanningstilbud i egen regi eller i samarbeid med UH-sektor som er beskrevet i *kapittel 3*.

I kapittel 4 vises det til arbeidet med en praksisveileder i regi av Kulturskolerådet som peker på kompetansebehov i kulturskolen for å kunne være en attraktiv og kompetent praksisarena.

I kapittel 5 viser vi helt kort til eksempler fra Sverige som kan være relevant å kjenne til i arbeidet med kulturskolekompetanse også i Norge.

Dokumentet setter også fokus på bruk av GSI i *kapittel 6* som et middel til å få en bedre oversikt over de kompetansebehov som finnes i skoleslaget med et forslag om å legge inn *bredde-, kjerne- og dybdeprogrammet* som viktige statistiske parameter. Et mer innholdsrikt eller «finmasket» GSI for kulturskolen vil kunne gi et bedre kunnskapsgrunnlag for blant annet UH-sektors kompetanseforsyning til kulturskolefeltet.

Ut fra alle dokumentene som er omhandlet i denne rapporten er det forsøkt å trekke ut noen hovedpoeng i *kapittel 7* som det vil være nyttig å ta med i et videre arbeid for å planlegge etter- og videreutdanning for kulturskolefeltet framover.

Norsk kulturskoleråd ønsker med dette som utgangspunkt også å sette fingeren på noen beskrankninger som finnes både statlig, kommunalt og i UH-sektor, og som kan gjennomtenkes i arbeidet med å legge til rette for kompetanseutvikling for framtiden.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

1. Nasjonale styringsdokumenter og rapporter

- 1.1. Meld. St. 18 (2020–2021) - Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20202021/id2839455/?ch=1>

Kap. 8 Ein styrkt kulturskole for framtida

8.4 Kompetanse i kulturskolen

Kvaliteten på undervisninga i kulturskolane avheng av den kunstfaglege og pedagogiske kompetansen til kulturskolelærarane. Kulturskolen er kjenneteikna av dyktige lærarar, og mange har høg formell kunstfagleg kompetanse. Det er likevel behov for å utnytte denne kompetansen betre i kommunane og å sjå på korleis kulturskolelærarar kan tileigne seg brei pedagogisk kompetanse som vil vere nyttig i kulturskolen.

8.4.1 Kompetansen til dei tilsette i kulturskolen

Kulturskolen er arbeidsplass for mange. Tal frå GSI viser at i skoleåret 2020–21 var det totalt cirka 2 650 årsverk og 5 039 tilsette i kulturskolen. 880 av desse hadde 100 prosent stilling.

Utdanningsdirektoratet fekk i 2019 i oppdrag å finne løysingar for jamleg å innhente informasjon om utdanningsnivået til dei kulturskoletilsette, og dette inngår derfor no i GSI. Tala viser at dei aller fleste kulturskolelærarane har høg utdanning og kulturfagleg kompetanse, og det store fleirtalet av dei tilsette har musikkfagleg bakgrunn. Ei undersøking som Norsk kulturskoleråd har gjort, bekreftar at mange av dei tilsette på kulturskolane har pedagogisk kompetanse. I tillegg til høg kunstfagleg kompetanse i faga dei undervisar i, er det mange av dei tilsette i kulturskolen som har annan fagleg bakgrunn.

Rektorundersøkinga i kulturskolerapporten frå 2019 viser at leiarane i kulturskolen ofte har både formell kunstfagleg kompetanse og formell pedagogisk kompetanse. Nærmare halvparten har i tillegg formell leiarkompetanse. Dei aller fleste kulturskolane har ein eigen rektor, sjølv om stillingsprosenten varierer frå kommune til kommune.

8.4.2 Det framtidige kompetansebehovet i kulturskolen

Tradisjonelt har kulturskolelærarane først og fremst hatt kunst- og kulturfagleg spisskompetanse og undervist elevane éin til éin. Behovet for kulturskolelærarar med slik

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

kompetanse kjem kulturskolen til å fortsetje å ha. Samtidig viser kulturskolerapporten frå 2019 at det er fleire kulturuttrykk i porteføljen til kulturskolane enn tidlegare, og undervisninga er i større grad gruppebasert. Derfor er det behov for kulturskolelærarar som kan undervise i fleire kunstuttrykk, og som har kompetanse i å undervise grupper.

Tilbodet i kulturskolen er til dels basert på etterspørsel, og nokon tilbod er meir populære enn andre. Nokon stader er det lange ventelister på dei mest populære tilboda. Samtidig kan det vere ledige plassar på andre tilbod. I tillegg kan etterspørselen endre seg frå år til år. Dette er ei utfordring når kulturskolane skal planleggje kva kompetanse dei har behov for. Det er òg eit spørsmål i kva grad kulturskolen kan og skal tilpasse seg etterspørselen. Det er blant anna fleire kulturskolar som har ei rolle knytt til å føre vidare lokale kunst- og kulturtradisjonar, for eksempel innan folkemusikk. Dersom berre etterspørselen skal styre tilbodet, er det ein risiko for at slike viktige tilbod kan bli utkonkurrerte.

Ifølgje kulturskolerapporten frå 2019 er dei tilsette i kulturskolen hovudsakleg positive til ulike former for breiddesatsingar, og meiner at kulturskolelærarar stort sett har gode føresetnader for å utvide arbeidsområdet. Å finne den riktige balansen mellom spesialisering og breidde i lærarstaben blir sett på som viktig for å gi eit godt breidde-, kjerne- og fordjupingstilbod i kulturskolen.

Sjølv om kulturskolelærarane ofte har høg kompetanse i eit kunstfag, har dei ikkje nødvendigvis tilstrekkeleg kompetanse for å undervise i elevgrupper. Breiare rekruttering til av elevar til kulturskolen og kulturskolane sine breiddetilbod, bidreg til at elevsamansetjinga endrar seg. Den pedagogiske verksemda i kulturskolen må ta høgd for dette. I tillegg fungerer ein del kulturskolar som lokale ressurscenter, og dette stiller nye krav til kompetansen i kulturskolen. Fleire kulturskolar har for eksempel tilsett musikkterapeut for å kunne gi eit terapitilbod gjennom kulturskolen.

8.4.3 Betre utnytting av kompetansen

Det er kommunen som har ansvaret for å sikre at personale i kulturskolen, barnehagen, skolen og SFO har den kompetansen som trengst. Regjeringa si strategi *Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning* <https://www.regjeringen.no/contentassets/c8bbb637891443fea7971ba8e936bca4/skaperglede-engasjement--og-utforskertrang.pdf> beskriv utfordringar med at mange lærarar i kulturskolen har mindre stillingsandelar, og at det ligg eit uutnytta potensial i å tilby delte og kombinerte stillingar mellom kulturskolen og barnehagen, skolen og SFO. I desember 2019 arrangerte KS, Kulturskolerådet og Kunnskapsdepartementet eit fagseminar

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

om framtidens kulturskole. Diskusjonane der understreka behovet for at kommunen utnyttar og samordnar kompetansen sin betre.

Mange kulturskolelærarar har høg kunstfagleg kompetanse. Samtidig har grunnskolen den utfordringa at rundt halvparten av lærarane som underviser i dei praktiske og estetiske faga, manglar formell kompetanse i faga. Ifølgje kulturskolerapporten frå 2019 synest omtrent halvparten av dei spurde kulturskolelærarane at det er for mange deltidsstillingar i kulturskolen. Gjennom å sjå meir heilskapleg på tilsetjingar i kommunen kan kommunen bidra til at det blir enklare å tilby aktuelle kulturskolelærarar større stillingar. For mange kulturskolelærarar er det meir attraktivt med ei større stilling. Kulturskolelærarar kan på si side bidra med høg formell kunst- og kulturfagleg kompetanse i skolen. Her er det moglegheiter for kommunen til å betre utnytte kompetansen kulturskolelærarane har, noko Kulturskoleutvalet òg tok opp i rapporten sin.

Det er ingen formelle krav til kompetanse i kulturskolen. I rammeplanen for kulturskolen ligg det likevel ei anbefaling om kompetanse ved tilsetjing i kulturskolen. Forskrifta til opplæringslova krev at den som skal tilsetjast i undervisningsstilling i skolen, må ha fullført lærarutdanning retta mot det aktuelle trinnet. Kulturskolelærarar som ikkje har lærarutdanning, er ikkje kvalifiserte for å bli tilsette i skolen, og kan dermed ikkje bli tilsatt i kombinerte undervisningsstillingar. Lærarar med praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) eller treårig faglærarutdanning i praktiske og estetiske fag har relevant kompetanse for kombinerte stillingar mellom kulturskolen og skolen. Det same gjeld lærarar med relevante fag i grunnskolelærarutdanning eller som tek den nye femårige lærarutdanninga i praktiske og estetiske fag. PPU kvalifiserer ikkje for å undervise på 1.–4. trinn.

I mange norske barnehagar er det ei utfordring at det er lite kunstnarisk og kulturell aktivitet som musikk og bevegelse og dramatisk leik. Fleire kulturskolar har gode lokale løysingar og opplegg for barnehagane. Om kulturskolelærarane derimot skulle ønskje å vere tilsette i ein barnehage, er dei ikkje kvalifiserte for dei pedagogiske stillingane i barnehagen, berre for assistentstillingane. Dette kan gjere det mindre attraktivt for kulturskolelærarane å jobbe i barnehagen sidan lønna er lågare, mens dei ofte har lang utdanning.

Det har i forskjellige samanhengar og frå ulike hald blitt argumentert for at det bør stillast krav om lærarutdanning, for eksempel PPU, for å bli tilsett i kulturskolen. Blant grunngivingane er behovet for å sikre pedagogisk og fagleg kvalitet i kulturskoletilbodet. Eit anna argument har vore at pedagogisk kompetanse kan gjere det lettare for kulturskolelærarar å bli tilsette i kombinerte stillingar mellom kulturskole og skole.

8.4.4 Vurdering

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

I framtidens kulturskole vil det framleis vere behov for lærarar med spisskompetanse for å undervise i kjernetilbod og fordjupingstilbod. I tillegg vil det vere behov for kompetanse som møter behovet for breiddetilbod i kulturskolen. Det inneber både at det er behov for kulturskolelærarar som kan undervise i fleire fag i kulturskolen, og det er behov for fleire kulturskolelærarar som har kompetanse til å undervise i større grupper, og som kan ta seg av ei meir samansett elevgruppe. Lærarutdanning gir kompetanse i å lede ei samansett elevgruppe og vil dessutan gi eit godt utgangspunkt for å samarbeide med barnehage, skole og SFO og for å ha delte og kombinerte stillingar i skolen.

Regjeringa oppmodar om at kommunen, som eigar av skolane og kulturskolane, arbeider for å sjå tilsetjingar i grunnskolen, SFO og kulturskolen i samanheng. Kommunane bør, der det er mogleg, utnytte eksisterande kompetanse frå kulturskolen i barnehagen, grunnskolen og SFO. Det er òg naturleg å samarbeide med fylkeskommunen og bruke kompetanse frå kulturskolen inn i vidaregåande opplæring.

Kombinerte stillingar kan vere viktig i ein del kommunar for å sikre lærarkompetanse i praktiske og estetiske fag i skolen. For at kommunen skal lykkast med ei slik ordning, må det vere eit godt samarbeid mellom kulturskolen og grunnskolen, blant anna om korleis dei utformar slike stillingar. Lærarar i kombinerte stillingar må vere tilsette og vere ein del av skolekvardagen i både grunnskolen og kulturskolen. Læraren må vere ein del av lærarkollegiet og det faglege og tverrfaglege samarbeidet om undervisninga i grunnskolen. Å kunne lukkast med dette føreset at kulturskolen ikkje berre bidreg med enkelttimar i grunnskolen, men at kommunen jobbar langsiktig og heilskapleg for å styrkje kompetansen hos lærarane.

Kommunen har som skoleeigar ansvaret for den nødvendige kompetanseutviklinga og dermed eit ansvar for at personalet i kulturskolen òg blir inkluderte i dei tilboda som blir gitte lokalt. Det inneber at kulturskolelærarane òg bør vurderast når kommunen planlegg kompetanseutviklinga gjennom den desentraliserte kompetanseordninga og den regionale kompetanseordninga. Det er dessutan viktig at tilsette både i grunnskolen og kulturskolen har kjennskap til styringsdokumenta til kvarandre, for eksempel gjeldande læreplanar og rammeplanen til kulturskolen.

I barnehagen er det mange ulike tilsettegrupper med ulike kompetanse og bakgrunn. Barnehagelærarane, som er den viktigaste yrkesgruppa for det pedagogiske arbeidet i barnehagen, utgjer 42 prosent av dei tilsette. I tillegg er det fleire andre yrkesgrupper, ikkje berre kulturskolelærarar, som kan bidra med verdifull kompetanse i barnehagen. Samtidig er det viktig med solid barnefagleg kompetanse. Spørsmålet om kulturskolelærarar bør derfor

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

inngå i ein større diskusjon, der vi blant anna vurderer korleis fagpersonar med ulik relevant kompetanse kan brukast som ein ressurs inn i arbeidet til barnehagen.

Kunnskapsdepartementet har bede Utdanningsdirektoratet om å greie ut kva ansvar og kva oppgåver andre yrkesgrupper enn lærarar kan ta i vare i barnehagen, skolen og SFO.

Utgreiinga vil vere eit grunnlag for å vurdere eventuelle tiltak.

Vi veit at mange kulturskoletilsette har høg formell kunstutdanning. Det er òg eit ønske at kulturskoletilsette skal ha formelle lærarkvalifikasjonar. Samtidig er det mange tilsette i kulturskolen som ikkje har formell kunstutdanning, men som kan ha viktig realkompetanse. Dette kan for eksempel vere lokale tradisjonsberarar som bringar lokal kultur inn i kulturskolen, eller det kan vere snakk om kunst- og kulturuttrykk som ennå ikkje inngår i høgare utdanning.

Regjeringa går derfor ikkje inn for å innføre kompetansekrav for kulturskolelærarar. Samtidig ønskjer regjeringa å leggje til rette for at kulturskoletilsette som er kvalifiserte for å ta PPU, kan få ta det dersom dei er kvalifiserte for å bli tatt opp. Regjeringa vil derfor stimulere til dette ved å inkludere kulturskolelærarar i stipendordninga for PPU. Dette opnar for at fleire kulturskolelærarar kan ha kombinerte eller delte stillingar i skolen.

Å kunne nytte kulturskolelærarane i skolen kan løfte dei praktiske og estetiske faga der skolar i dag manglar lærarar med formell kompetanse. Det er ein politisk ambisjon at flest mogleg kulturskoletilsette får moglegheita til å ta PPU. Regjeringa legg derfor til grunn at skoleeigar ved nyttilsetjingar i kulturskolen vurderer å spørje etter PPU eller anna lærarutdanning.

Boks 8.3 Eksisterande tiltak for kompetanseutvikling i kulturskolen

Kulturskolepedagog i grunnskolen – Læring og lederskap i storgruppe

NTNU har oppretta eit kurstilbod for tilsette i kulturskole og i kombinerte stillingar. Emnet har ei hovudvekt på musikk, men med element av drama/dans. Tilbodet er utvikla fordi NTNU og Norsk kulturskoleråd har sett eit gryande behov for kompetanse innanfor gruppedidaktikk i kulturskolen. Kurset er samlingsbasert og gir 7,5 studiepoeng.

Musikk – gruppeundervisning for kulturskole- og grunnskolelærere

Universitetet i Agder (UiA) har etter bestilling frå Knuden – Kristiansand kulturskole utvikla eit nytt etter- og vidareutdanningskurs for lærarar som underviser musikk i kulturskolen og/eller grunnskolen. Kurset er eit samlingsbasert deltidsstudium som varer i 6 månader og gir 15 studiepoeng.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Kompetanse for kvalitet (KfK)

KfK er vidareutdanningsstrategien til regjeringa med ei eiga vikar- og stipendordning som gjer det gunstig for lærarar å ta vidareutdanning. Målgruppa inkluderer også lærarar på kulturskolar som er lærarutdanna. Regjeringa har øyremerkt søknader til inntil 30 mill. til vidareutdanning i praktiske og estetiske fag.

Ledelse av prosesser (LAP)

Norsk kulturskoleråd og Høgskolen i Innlandet har signert ein rammeavtale om kompetanseutvikling for leiarar ved kommunale kulturskolar over heile landet. Første kull av leiarutdanninga blei ferdig i Rogaland. Studietilbodet er på mastergradnivå.

Våren 2021 blir dette studiet tilbydd i Trøndelag, Vestland og Troms og Finnmark. Desse stadene tilbyr foreløpig to modular på 30 studiepoeng kvar. Norsk kulturskoleråd ønskjer etter kvart å utvikle dette studietilbodet slik at det kan skape ei bru til ein erfaringsbasert master.

Vurdering for læring

Norsk kulturskoleråd og Høgskolen i Innlandet har utvikla eit nettkurs i vurdering for læring for lærarane og leiarane i kulturskolen, basert på Utdanningsdirektoratets no avslutta satsing med det same namnet.² MOOC-kurset KulturskoleVFL starta hausten 2020. Hensikta er å bidra til auka bevisstgjering og meir systematisk praksis rundt vurdering for læring i kulturskolen.

KulturskoleVFL tek sikte på å vidareutvikle vurderingskompetansen til deltakarane samtidig som det skal styrkje dei profesjonelle læringsfellesskapa og kulturskolen som lærande organisasjon.

Norsk kulturskoleråds rettleiarkorps

Med utgangspunkt i rammeplan for kulturskolen gjennomfører Norsk kulturskoleråd rettleiing i kulturskoleutvikling i medlemskommunane. Formålet med rettleiinga er å hjelpe kulturskoleeigaren og kulturskolen med å etablere eit kontinuerleg utviklingsarbeid knytt til kulturskolen i kommunen som ein del av det samla tenestetilbodet til kommunen. I september 2020 starta tredje pulje av kommunar med oppfølging frå rettleiarkorpset. Over 140 kommunar har så langt fått eller er i gang med å få rettleiing i kulturskoleutvikling.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Rettleiingsarbeidet for kulturskolane har i stor grad bygd på erfaringar frå rettleiarkorpsordninga til Utdanningsdirektoratet, både når det gjeld form og innhald. Kulturskolerådets rettleiarkorps består av rådgivarar i Kulturskolerådet. Det er knytt eit ressursteam til rettleiingsordninga med kompetanse frå UH-sektoren, kommunal forvaltning og rettleiings- og utviklingsarbeid i Utdanningsdirektoratet.

8.4.5 Praktisk-pedagogisk utdanning

Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) er ei lærarutdanning ein kan ta etter å ha fullført gradsutdanning og utgjer eitt års fulltidsstudium. I rammeplan for kulturskolen er praktisk-pedagogisk utdanning anbefalt, men ikkje eit formelt krav for å bli tilsett i undervisningsstilling i kulturskolen. Lærarar med PPU kan kvalifisere for å bli tilsette både i kulturskolen og på trinn 5–13 i skolen ettersom kva fag dei har kompetanse i.

Regjeringa har endra opptakskrava til PPU, og frå hausten 2019 er det krav om mastergrad for opptak. Det er likevel eit varig unntak frå masterkravet for søkjarar med bachelorgrad med 180 studiepoeng i *utøvande og skapande kunstfag*. Av omsyn til behovet for lærarar i praktiske og estetiske fag gjeld det òg eit mellombels unntak frå masterkravet for søkjarar med bachelorutdanning innanfor heile breidda av praktiske og estetiske undervisningsfag i skolen. For denne gruppa er unntaket avgrensa, det vil seie at det blir oppheva frå og med opptaket til PPU med oppstart hausten 2025.

Kulturskolerådet har kartlagt kompetansesituasjonen i kulturskolen i dag. Rådet peiker på fleire atterhald med tala, men har eit grovt anslag om at om lag 400 kulturskolelærarar er kvalifiserte for PPU og ønskjer å ta denne utdanninga. Tala tyder på at det er eit potensial for å få fleire kulturskolelærarar med undervisningskompetanse i skolen.

I kartlegginga blei kulturskolerektorar spurde om kva som hindrar kulturskolen i å leggje til rette for PPU for kulturskolelærarar som ønskjer det. Rektorane svarte blant anna at PPU-studia er organiserte på ein måte som ikkje passar situasjonen deira. I tillegg er det vanskeleg å få vikarar og å få intern logistikk til å gå opp. Dei opplever likevel at kommunen som kulturskoleeigar, ønskjer å prioritere PPU for kulturskolelærarane.

Kulturskolerådet kartla òg eksisterande og aktuelle PPU-tilbod for kulturskolefag våren 2020. Denne oversikta finst på Kulturskolerådets nettsider. Resultata viser at det finst ei rekkje tilbod med kunstfagleg innretning som er relevante for kulturskolelærarar, og at desse utdanningane ofte kan takast som deltidsstudium i tillegg til jobb. Denne typen fleksibilitet vil vere gunstig for kulturskolelærarar som allereie er tilsette i kulturskolen.

8.4.6 Lærarutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1–13 (LUPE)

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

I 2020 har departementet fastsett forskrift om rammeplan for ei fleirfagleg lærarutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1–13 (LUPE). Formålet med utdanninga er blant anna å fremje kvalitet i opplæringa i skolen og kulturskolen og at det kan inngå praksis i kulturskolen. LUPE omfattar to til tre fag og gir på den måten større breidde enn den einfaglege utdanninga. Slik kan den nye utdanninga i større grad møte behovet kulturskolane har for breiddekompetanse, avhengig av fagvala til studentane.

Lærarutdanninga vi har i dag i praktiske og estetiske fag, er treårig og einfagleg og vil etter kvart bli erstatta av LUPE, som er ei femårig integrert masterutdanning. Dei første studentane blir tekne opp til LUPE i 2021. Den treårige faglærarutdanninga blir avvikla frå og med opptaket hausten 2023. I LUPE kan det inngå masterfordjuping i eitt av følgjande fag: (a) dans, (b) design, kunst og handverk, (c) drama og teater, (d) kroppsøving og idrettsfag, (e) mat og helse eller (f) musikk.

Studentane vel i tillegg eitt eller to andre undervisningsfag med læreplan i grunnopplæringa. Kandidatar frå LUPE vil dermed ha undervisningskompetanse i inntil tre praktiske og estetiske fag avhengig av fagvalet.

8.4.7 Vurdering

Undersøkingane utførte av Norsk kulturskoleråd viser at det er ei utfordring at kommunane og kulturskoletilsette ikkje kjenner til eksisterande PPU-tilbod som kan vere relevante for kulturskoletilsette. Kulturskolerådet har samla informasjon om aktuelle PPU-tilbod for kulturskoletilsette. Regjeringa vil bidra til at informasjon om PPU og kulturskole blir spreidd. Utdanningsdirektoratet og Kulturskolerådet vil bli involverte i dette arbeidet.

Det er meldt inn behov for ein PPU retta mot 1.–4. trinn, slik at kulturskolelærarar med PPU kan ha delte stillingar og også jobbe på dei lågaste trinna i grunnskolen. Eit framskrive lærarbehov i grunnskolen er òg gjerne sett i samanheng med desse trinna. Dessutan er mangel på lærarar med formell kompetanse i praktiske og estetiske fag ei utfordring i grunnskolen. Regjeringa vil derfor vurdere tiltak for å gjere det enklare for personar med formell kompetanse i praktiske og estetiske fag, for eksempel lærarar i kulturskolen, å kvalifisere seg for å undervise på 1.–4. trinn.

Kulturskolerådet har etablert ein dialog med relevante universitets- og høgskoleinstitusjonar om PPU. Det handlar blant anna om tettare samarbeid om kompetanseutvikling, behov og moglegheiter for at kulturskolelærarar kan ta PPU, PPU-praksis i kulturskolen og rettleiarkompetanse. Vidare kartlegging og behovsretting kan avdekkje om det eksisterande

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

tilbodet dekkjer behovet i kulturskolen, og om det er tilstrekkeleg mange PPU med fagdidaktikk i estetiske fag.

Regjeringa meiner at det er eit uutnytta potensial for å få betre kvalifiserte lærarar både i kulturskolen og i skolen. Regjeringa ønskjer å leggje betre til rette for at fleire kulturskolelærarar kan ta PPU. I dag eksisterer det to stipend for å stimulere til at fleire tek PPU

- utdanningsstipendet er for tilsette i grunnskolen som manglar godkjend lærarutdanning
- rekrutteringsstipendet er for personar som ikkje er tilsette i skolen, men som skoleeigarar ønskjer å rekruttere inn

Regjeringa foreslår å utvide målgruppa for rekrutteringsstipendet, slik at kulturskolelærarar òg kan søkje om dette stipendet. Økonomisk støtte vil gi fleire kulturskolelærarar ei reell moglegheit til å ta PPU. Regjeringa anmodar om at òg skoleeigarar legg til rette for at fleire kulturskolelærarar får formell lærarkompetanse

PPU er ikkje eit aktuelt studium for alle kulturskolelærarar. I framtidens kulturskole vil det vere eit aukande behov for kompetanse i å undervise større grupper og elevar med ulik bakgrunn. Kurs om gruppeundervisning for kulturskolelærarar, som kursa utvikla ved NTNU og Agder (sjå boks 8.3), er derfor viktige bidrag i å auke kompetansen til kulturskolelærarar.

8.4.8 Kulturskolen som praksisarena og offentleg sektor-ph.d.

Kulturskolane som praksisarenaer for PPU og andre lærarutdanningar, utgjer eit potensial som er underutnytta. Ifølgje Kulturskolerådet manglar mange kulturskolar rettleiarkompetanse. Både dagens treårige og dei nye femårige lærarutdanningane i praktiske og estetiske fag skal kvalifisere for undervisning i dei praktiske og estetiske faga i grunnopplæringa og i kulturskolen. I rammeplanane står det at delar av praksis kan leggjast til kulturskolen. Kulturskolerådet har i samarbeid med universitets- og høgskolesektoren starta eit arbeid med å løfte fram gode rettleiingspraksisar i kulturskolar og utvikle ei norm for godt samarbeid om rettleiing og nødvendig rettleiingskompetanse i kulturskolen. Rammeplanen for PPU opnar òg for at studentar med fagbakgrunn i utøvande kunstfag kan ta inntil 50 prosent av praksisen sin i kulturskolane.

Med bakgrunn i erfaringar frå universitetsskolar og universitetsbarnehagar, har regjeringa satsa tungt på forsterka partnerskapsamarbeid mellom universitets- og høgskolesektoren og skolane. Partnerskapsamarbeid i lærarutdanningane skal sikre at alle lærarstudentar får

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

tilgang til nokon utvalde praksisarenaer der forholda er spesielt lagde til rette for FoU-basert praksisopplæring.

Kvart år sidan 2017 har lærarutdanningsinstitusjonane fått nærmare 45 mill. til partnerskapssamarbeid i grunnskolelærarutdanningane. I strategien *Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning* ligg det ei oppfordring om at kulturskolane blir inkluderte i dette partnerskapssamarbeidet. Frå 2020 er tildelingane til partnerskapssamarbeid utvida til om lag 66 mill. og omfattar òg andre lærarutdanningar, som barnehagelærarutdanning, PPU og faglærarutdanningar i praktiske og estetiske fag. I tildelingsbrevet til institusjonane heiter det at «partnerskapene skal inkludere forskning og utprøvende praksis i skole eller barnehage, og kan også omfatte kulturskole».

Ordninga med *offentleg sektor-ph.d.* skal bidra til langsiktig og relevant kompetansebygging og forskingsinnsats i offentlege verksemder, auka forskarrekuttering i offentlig sektor og betre samspel mellom akademia og offentlig sektor. Lærarar i kulturskolen som kvalifiserer for opptak til eit doktorgradsprogram, kan få finansiering innanfor den gjeldande ordninga. For å stimulere til fleire lærarar med doktorgrad øyremerkte regjeringa i 2019 ti stipendiatstillingar til tilsette i undervisningsstilling i grunnskolen og vidaregåande skole og kulturskole. Frå 2020 blei den øyremerkte ordninga utvida til å omfatte lærarar som er tilsette i kommunal kulturskole. Offentleg sektor-ph.d. i kulturskolane og i grunnopplæringa vil styrkje kompetansen og gi betre grunnlag for utvikling og samhandling med universitet og høgskolar.

Norsk kulturskoleråd har fleire prosjekt som kan bidra til forskingsbasert utvikling for kulturskolane og tettare kontakt med universitets- og høgskolesektoren, irekna denne doktorgradsordninga.

8.4.9 Vurdering

Partnerskapssamarbeida mellom universitets- og høgskolesektoren og skolar og barnehagar har fleire formål. Høgare forskingskompetanse i lærarprofesjonen og fersk praksiserfaring til lærarutdanningsinstitusjonane er ein del av dette. Dei same måla gjeld for kulturskolen. Derfor kan det å inkludere kulturskolane i partnerskapssamarbeidet vere eit skritt på vegen mot det kompetanseløftet som kulturskolane treng. Samtidig kan samarbeidet tilføre lærarutdanningane ein ny praksisarena og ny kunnskap om praksis.

Modellen for partnerskapssamarbeid skal byggje på erfaringane frå universitetsskolar og -barnehagar. Kulturskolerådet ønskjer at det blir etablert universitetskulturskolar. Arbeidet

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

med å etablere universitetskulturskolar må basere seg på dei erfaringane som er gjorde ved universitetsskolar og -barnehagar (for meir om dette, sjå omtale i kapittel 8.5.4). Kulturskolar som blir inkluderte i partnerskapsamarbeid, får del i slik erfaring.

Strategien Lærerutdanningene 2025. Nasjonal strategi for kvalitet og samarbeid i lærerutdanningene legg vekt på at partnerskapa skal leggje til rette for langsiktige ordningar med delte stillingar, hospiteringsordningar og samarbeid om offentleg sektor-ph.d. Offentleg sektor-ph.d. for kulturskolelærarar er derfor essensielt i partnerskapsamarbeidet.

I åra som kjem, vil det vere fleire PPU-studentar med mastergrad og masterstudentar i LUPE (lærerutdanning i praktiske og estetiske fag), som skal ha praksis i kulturskolen. Dette utløyser krav om at praksisretteleiarane har høgare kompetanse. LUPE-studentar som knyter masterarbeidet sitt til kulturskolen, vil også ha behov for rettleiing. Partnerskapsamarbeid, offentleg sektor-ph.d. og vidareutdanning i Kompetanse for kvalitet kan bidra til å løfte kompetansen hos kulturskolelærarar.

Ved å byggje opp forskingsmiljø i tilknytning til kulturskolane vil kulturskolen kunne verke som ein enda meir attraktiv arbeidsplass for lærarar med høge kvalifikasjonar, både som utøvarar, lærarar og forskarar. Forsking i kulturskolen vil òg styrkje forskinga på det faglege innhaldet i kulturskolane og bidra til kunnskap om kva kulturskolen betyr for samfunnet. Regjeringa oppmodar om at skoleeigarane òg bruker ordninga med offentleg sektor-ph.d for dei tilsette i kulturskolen. Ordninga vil kunne bidra til å styrkje den kunnskapsbaserte yrkesutøvinga hos lærarar i kulturskolen.

Regjeringa vil:

- vurdere dei moglege rollene og ansvaret til andre yrkesgrupper, kulturskolelærarane medrekna, i barnehage, skole og SFO
- bidra til at det blir spreidd informasjon om PPU og kulturskolen
- ha dialog med Norsk kulturskoleråd om eit ansvar for å ha ei oversikt over kompetansebehovet i regionane og for å ha dialog med universitets- og høgskolesektoren
- vurdere tiltak for å gjere det enklare for personar med formell kompetanse i praktiske og estetiske fag, for eksempel lærarar i kulturskolen, å kvalifisere seg for å undervise på 1.–4. trinn
- utvide målgruppa for rekrutteringsstipendet slik at kulturskolelærarar òg kan søkje om dette stipendet
- føre vidare forventningar om at kulturskolen blir inkludert i partnerskapsamarbeid og kompetansehevinga av praksislærarar

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Norsk kulturskoleråds kommentar

Stortingsmeldingen anerkjenner at kompetanse for fremtidens kulturskole er viktig. I omfang dreier det seg om ca 5000 lærere i kulturskolene i Norge, 880 har full stilling og resten deltidsstillinger. Dette er kompetanse som kommunene besitter, og som kan bli bedre utnyttet gjennom kombinerte stillinger. Kombinerte stillinger og tettere samarbeid mellom kulturskole og grunnskole og andre kommunale aktører er nøkkelen for en helhetlig benyttelse av den samlede kunst- og kulturfaglige kompetansen som finnes i kulturskolen, i barnehage, skole og SFO. Denne saken ble også grundig beskrevet i Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning. Dette har implikasjoner for både grunnutdanningene og videre- og etterutdanningene. Meldingen angir flere tiltak som adresserer dette punktet, som Norsk kulturskoleråd bifaller:

- *Kombinerte stillinger med barnehage, skole og SFO krever PPU. Det bør opprettes PPU som gir kompetanse også til å undervise på lavere trinn - 1.-4.klasse.*
- *Unntaket for masterkrav for å ta PPU for kandidater med utøvende bachelorstudier, samt det midlertidige unntaket for kandidater med bachelor i estetiske fag bør gjøres permanent fordi disse innehar en breddekompetanse som feltet behøver.*
- *Rekrutteringsstipendiet skal gjelde for kulturskolens lærere.*
- *Forventninger om at kulturskolen blir inkludert i partnerskapssamarbeid og kompetanseheving av praksislærere.*

Disse tiltakene tar kompetanse for kulturskolefeltet og kulturskole og grunnskole i samarbeid på alvor. Dette innbyr til en ny forståelse av kulturskole som en naturlig del av EVU-ordningene.

1.2. Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning for lærere og skoleledere frem mot 2025

https://www.regjeringen.no/contentassets/731323c71aa34a51a6febdeb8d41f2e0/kd_kompetanse-for-kvalitet_web.pdf

Målgruppene for denne strategien er lærere, kulturskolelærere og skoleledere.

Kompetanse for kvalitet – felles satsing på videreutdanning

Vi ønsker å styrke elevenes læring for at elevene skal være godt rustet for livslang læring, for fremtidig arbeidsliv og til aktiv deltakelse i samfunnet. Faglig og pedagogisk sterke lærere og kompetente og dyktige ledere er en nøkkel for å oppnå det. Vi har et felles ønske om at skolen skal være et sted der lærerne har mulighet til å utvikle seg faglig, både individuelt og i et profesjonelt

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

fellesskap. Samfunnet har store forventninger til skolen. God skoleledelse er nødvendig for å kunne oppfylle forventningene. Skoleledere skal ha mulighet til å styrke sin kompetanse og utvikle gode faglige nettverk med andre skoleledere. Skolens innhold endres og er i stadig utvikling. For at elevene skal få en best mulig undervisning, må lærerne og lederne gis gode muligheter til å få faglig påfyll underveis. Profesjonelle fellesskap, der kompetent ledelse legger til rette for at faglig dyktige lærere samarbeider om en kollektiv skolekultur og god undervisning, bidrar til et godt læringsmiljø og til at elevene lærer mer. I denne strategien legges rammene for den nasjonale satsingen som er utviklet i et samarbeid mellom KS, arbeidstakerorganisasjonene, lærerutdanningene og Kunnskapsdepartementet.

Partene legger til grunn at videreutdanning for lærere og skoleledere skal bli en varig satsing, slik at planlegging av videreutdanning i skolene og utvikling av tilbud ved universiteter og høyskoler inngår i de årlige rutinene og har et lengre perspektiv.

Med denne strategien gis det forutsigbare rammer for satsingen, med tilstrekkelig rom for å sikre fleksibilitet. I strategien legges det opp til et tiårsløp for å sikre fordypning i fag med nye krav til kompetanse. Det er også viktig at det finnes mulighet for faglig fordypning og fagfornyelse for lærere som har tilstrekkelig antall studiepoeng.

Med dette tilbudet om videreutdanning gis lærere og skoleledere anledning til å sikre fordypning i hele fagporteføljen, selv om prioriteringen av fag vil veksle over tid. For å sikre kontinuitet og måloppnåelse har partene blitt enige om noen overordnede prinsipper som skal gjelde for perioden 2016–2025.

Partene vil møtes jevnlig for å vurdere gjennomføringen og foreta justeringer og prioriteringer. Målet er at felles innsats skal styrke kvaliteten i skolen.

Norsk kulturskoleråds kommentar

Denne strategien gav et viktig signal i forkant av stortingsmeldinga, og noe av intensjonene i dette dokumentet er videreført i stortingsmeldinga. Det handler om at strategiplanen Kompetanse for kvalitet har innlemmet kulturskolens ansatte, lærere og ledere. Men det er ikke definert hvem som skal følge opp kulturskolene i strategien, og heller ikke kommentert om prioritering mellom skoleslagene når kommunen skal fordele. Videre bemerker vi at Norsk kulturskoleråd ikke er en part i strategien, og ble heller ikke konsultert i arbeidet med justeringer og prioriteringer av denne.

1.3. Lærerutdanning 2025 Nasjonal strategi for lærerutdanningene

https://www.regjeringen.no/contentassets/d0c1da83bce94e2da21d5f631bbae817/kd_nasjonal-strategi-for-larerutdanningene_net.pdf

Det finnes knapt noe som over tid har sterkere innflytelse på kvaliteten i barnehagene og skolene enn lærerutdanningene. Lærerutdanningene bidrar ikke bare med fagkunnskaper og pedagogiske metoder til hver enkelt lærer; de former de norske lærerprofesjonenes grunnleggende syn på læring og danning, og dermed kvaliteten på all aktivitet i landets barnehager og skoler. Lærerutdanningenes attraktivitet og prestisje påvirker også hvem som søker seg til læreryrket. Lærerutdanning har vært diskutert i Norge helt siden lærerstanden vokste frem som en sentral yrkesgruppe under nasjonsbyggingen på 1800-tallet.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Ulike tradisjoner har siden den tid satt sitt preg på norsk lærerutdanning. Seminartradisjonen har vært betydningsfull for utdanning av grunnskolelærere, og den akademiske tradisjonen har formet adjunker og lektorer i ungdomsskolen og videregående opplæring.

1 Barnehagelærerutdanningen har sin bakgrunn i en sosial og en pedagogisk tradisjon, med et nært forhold til praksis.

2 De ulike utdanningsveiene for yrkesfaglærere har en historie som blant annet går tilbake til mesterlære- og laugstradisjonen.

3 Med hver sine særtrekk og styrker har slike tradisjoner dels levd side om side i ulike områder av utdanningssystemet, dels har de beriket hverandre, og i noen sammenhenger har de også stått i et spenningsforhold til hverandre.

Et fellestrekk ved alle lærerutdanningsprogrammene som omfattes av denne strategien, er at de utdanner profesjonsutøvere. Lærere er avhengige av en solid, forskningsbasert kompetanse og løpende faglig samarbeid i et profesjonsfelleskap for å kunne treffe begrunnede valg i de situasjonene de møter i barnehager og skoler. Lærerutdanningenes oppgave er å gi lærerne et godt grunnlag for profesjonsutøvelse.

Regjeringen har ambisjoner om en varig styrking av de norske lærerprofesjonene. Investeringene som gjøres på dette feltet nå, er viktige for å stå godt rustet til å håndtere fremtidige utfordringer der kunnskap og kompetanse vil få stadig større betydning. Målet er at barnehager og skoler kan bruke lærerprofesjonenes egen faglige styrke til å drive kvalitetsutvikling. Lærerutdanningenes betydning for lærerprofesjonen i skolen er blant annet fremhevet i strategien Lærerløftet – På lag for kunnskapsskolen.

Regjeringen har tatt tak i de store utfordringene på dette området, blant annet gjennom å sikre en bedre institusjonsstruktur, løfte grunnskolelærerutdanningen (GLU) til masternivå, satse på et kraftfullt nasjonalt system for videreutdanning og heve opptakskravene i grunnskolelærer- og lektorutdanningene, samt endre opptakskravet til mastergrad for praktiskpedagogisk utdanning (PPU) fra 2019.

Følgegruppen for barnehagelærerutdanningen (BLU) leverer sin sluttrapport i 2017, og rapporten blir et viktig kunnskapsgrunnlag for videreutvikling av kvaliteten i denne utdanningen. Denne strategien viderefører og forsterker vedtatt politikk. Utviklingen av grunnskolelærerutdanningene bygger også videre på tiltak som ble iverksatt av tidligere statsråder i Kunnskapsdepartementet. Viktige elementer har blant annet vært delingen av 5 1 Dahl mfl. 2016 2 NOKUT 2010 3 Skagen 2004 4 Med unntak for de praktiske og estetiske fagene den tidligere allmennlærerutdanningen i to grunnskolelærerutdanninger for trinnene 1-7 og 5-10 og økt finansiering.

Strategien samler trådene fra pågående prosesser i ulike deler av utdanningssystemet, fastsetter langsiktige mål for det videre arbeidet med lærerutdanningene, og presenterer tiltak på noen utvalgte områder der regjeringen fremdeles ser utfordringer og utviklingsmuligheter.

Strategien følger også opp anbefalinger fra ekspertgruppen om lærerrollen i skolen, som kunnskapsministeren nedsatte i 2015.5 Målet med denne nasjonale strategien er at vi skal ha attraktive lærerutdanninger som holder høy kvalitet. Vi skal ha faglig sterke og godt organiserte lærerutdanningsmiljøer. Studieprogrammene skal oppleves som faglig krevende og givende for både ansatte og studenter. I tråd med Meld. St.16 (2016- 2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning uttrykker strategien en ambisjon om mindre detaljstyring fra sentralt hold, og legger mer vekt på tydelige forventninger kombinert med tillitsbyggende arbeid. I perioden frem til 2025 er det et mål at

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

det samlede kvalitetsutviklingsarbeidet i lærerutdanningene, med god nasjonal koordinering og styrket samarbeid med praksisfeltet, gjør det mulig å redusere rammeplanstyring til et minimum, slik blant annet ekspertgruppen om lærerrollen har anbefalt.

Strategien legger særlig vekt på at kvaliteten i lærerutdanningene ikke bare avhenger av innsatsen fra lærerutdanningsinstitusjonene, men også av at de barnehagene og skolene der studentene har praksis underveis i studiet og senere skal jobbe, tar ansvar for å bidra til god kvalitet. Disse må være bevisst den rollen de har som lærerutdannere og være kompetente til oppgavene, både som praksisarena og til å ta imot nyutdannede lærere. Et hovedgrep i strategien er partnerskap mellom lærerutdanningene og skole- og barnehageeiere for å etablere lærerutdanningsskoler og lærerutdanningsbarnehager.

Det skal utvikles nasjonale rammer for partnerskapene. Satsingen på lærerutdanningsskoler og lærerutdanningsbarnehager skal sikre høy kvalitet i praksisopplæringen, styrket forsknings- og utviklingssamarbeid, økt bruk av delte stillinger og løpende kvalitetsutvikling i lærerutdanningene basert på både forskning og de langsiktige behovene i barnehage og skole. Dette arbeidet skal bygge videre på de partnerskapsmodellene som allerede finnes, blant annet universitetsskoler og utdanningsbarnehager. Et styrket samarbeid skal også bidra til at lærerutdanningene er relevante tilbydere av etter- og videreutdanning.

Et viktig mål med strategien er at den skal virke samlende og mobiliserende på alle som er involvert i lærerutdanningene. Regjeringen har derfor lagt stor vekt på involvering av de mest relevante aktørene i utarbeidelsen. Aktørene står sammen om de langsiktige målene for lærerutdanningene frem til 2025 (se kapittel 2).

Det er også enighet om at det er behov for en tett og konstruktiv dialog mellom nasjonale utdanningsmyndigheter, lærerutdanningsinstitusjoner, barnehage- og skoleeiere, lærerprofesjonene og andre aktører for å sikre at ulike strategier og tiltak forsterker hverandre.

Norsk kulturskoleråds kommentar

Kulturskolen er ikke nevnt, og kompetanse til kulturskolene alene eller i samarbeid med grunnskole er ikke tenkt inn i Nasjonal strategi for lærerutdanningene fra 2017.

1. Rapporter Norsk kulturskoleråd

- 2.1. Kulturskolen og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). Rapport fra arbeidet med kartlegging av og undersøkelse om muligheter og behov for PPU for kulturskole. Norsk kulturskoleråd 2021.

<https://www.kulturskoleradet.no/nyheter/2021/februar/rapport-kulturskolen-ppu>

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har Norsk kulturskoleråd gjort et stykke kartleggingsarbeid knyttet til temaet kulturskole og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). Kartleggingen gir grunnlag for å tro at det fins over 400 kulturskolelærere uten formell pedagogisk utdanning, men som er kvalifisert for slik utdanning – og som ønsker dette.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Dette er kanskje det aller viktigste funnet som omtales i en rapport og som er relevant for både Kunnskapsdepartementet, alle som arbeider i kulturskolen samt for utdanningstilbyderne.

Rapporten baserer seg på en spørreundersøkelse Kulturskolerådet gjennomført i 2020, i et større utvalg av kulturskoler – samt en kartlegging av hvilke PPU-tilbud som kan være relevante for kulturskolefagene. Spørringen ble gjort i et representativt utvalg kulturskoler – 79 i tallet – slik at resultatene gir et troverdig bilde av situasjonen i kulturskolelandet vårt.

Rapporten forteller at cirka 21 prosent av de fast ansatte lærerne i de kommunale kulturskolene mangler formell pedagogisk utdanning. Av disse vil et flertall (14 prosent av alle lærerne) kvalifisere for opptak til PPU-studiet og av disse igjen er de fleste interessert i å ta en slikt studium. Med andre ord:

Over 400 lærere ansatt i kommunale kulturskoler ønsker å ta et PPU-studium for å få formell pedagogisk utdanning, og de oppfyller kravet for å søke opptak til et slikt studium.

Hvilke hindre fins?

Da blir det selvfølgelig interessant å undersøke hva som er de viktigste hindringene for at disse faktisk søker seg inn. Derfor etterspurte undersøkelsen rektorenes vurdering av mulige hindre.

Svaret på spørsmålet om hva som hindrer kulturskolelærerne i å ta PPU, er sammensatt.

Ifølge rektorene er det flere forskjellige hinder mot økt bruk av praktisk-pedagogisk utdanning. Internlogistiske utfordringer (utfordringer med å skaffe vikarer o.l.) samt at PPU-studiene organisering kan gjøres mer tilgjengelig for kulturskolen, vurderes begge som moderat viktige. Videre var det gledelig overraskende at kulturskolerektorene ser ut til å ha tillit til at PPU-studiene som leveres er relevante for de behovene kulturskolen har, og at skoleeier/kommunene også ønsker å prioritere PPU-studier for kulturskolelærere.

I rapporten pekes det på at *"i praksis kan det være kombinasjoner av disse elementene, og dette er derfor viktige spørsmål som henger sammen, og må ses på i samarbeid mellom UH-sektor (PPU-tilbyderne), kulturskolesektoren og statlige policymakere som regulerer kulturskolenes rammevilkår og PPU-forskriftens rammer"*.

Rapporten ble oversendt Kunnskapsdepartementet, og ble benytta i arbeidet med stortingsmeldinga om barne- og ungdomskultur, Meld.St.18 (2020-2021) der kulturskolen er et sentralt tema.

Norsk kulturskoleråd har i 2020 arbeidet med mange aspekt som har med kompetanse i de kommunale kulturskolene å gjøre. Denne rapporten om kulturskolen og praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) gir en kortfattet oversikt over tilgjengelige, relevante PPU-studier samt et sammendrag av og kommentarer til en undersøkelse der et representativt utvalg kulturskoler ble stilt spørsmål om behov og framtidig bruk av denne type utdanninger. Det finnes fra før noe informasjon om kompetansesituasjonen i kulturskolen. I 2017 ble det utført en kartlegging av kompetansen i tre fylker (Buskerud, Telemark, Vestfold), og en vitenskapelig artikkel ble publisert året etter, der resultatene fra kartleggingen drøftes. <https://jased.net/index.php/jased/article/view/1283>

I det som omtales som kunnskapsgrunnlaget for stortingsmeldingen for en styrket kulturskole, rapporten «Kultur+ Skole = sant» og ikke minst i rapporten fra et fag- og innspillseminar som ble avholdt på grunnlag av denne, er det blitt etterspurt mer presis informasjon om kompetanse i kulturskolesektoren. Kunnskapsdepartementet bestemte at Grunnskolens informasjonssystem (GSI) også skulle inneholde informasjon om kulturskolelærernes kompetanse. Dette ble innført fra og med

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

kartleggingen for 2019, og vil være til stor hjelp i arbeidet med å følge og forstå kompetansesituasjonen i kulturskolen.

Rammeplanen for kulturskolen anbefaler minst treårig bachelor i kunstfaget som skal undervises samt PPU eller tilsvarende pedagogisk utdanning. Pedagogisk utdanning for kulturskolelærere ble enda mer aktuelt etter at regjeringen la fram sin strategi for å styrke praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning, der et tettere samarbeid mellom grunnskole og kulturskole ses som en del av løsningen for å styrke det estetiske innholdet i skolen. En forutsetning for slikt samarbeid – som for eksempel økt bruk av kombinerte stillinger, slik det anbefales i denne strategiplanen – vil være at kulturskolelærere har formell pedagogisk kompetanse, slik at de også kan ansettes til å undervise i grunnskole.

PPU-forskriften slår fast at opptakskravet til PPU-utdanninger skal være mastergrad. Det er imidlertid noen unntak som gjelder kunstfagene. Det er anledning til å søke opptak til PPU dersom en har en bachelorgrad i utøvende eller skapende kunstfag, eller en bachelor innenfor de praktiske og estetiske skolefagene. Sistnevnte er et midlertidig unntak som skal gjelde fram til 2025, og det har derfor vært viktig å informere kulturskolefeltet om at dette vinduet lukkes. Siden det kan bli vanskelig for en del lærere å komme inn på PPU-studier etter unntaksvinduet lukkes i 2025, er det viktig at både kartleggingen og informasjonsarbeidet gis høy prioritet.

I forbindelse med arbeidet med Meld.St.18 (32020-2021) har Norsk kulturskoleråd på forespørsel fra Kunnskapsdepartementet gjort undersøkelser som gir relevant informasjon.

Se forskriften for fullstendige regler <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-12-21-1771> 2 om behovet for og holdninger til PPU-utdanning for kulturskolelærere, samt også en oversikt over tilgjengelige og relevante PPU-utdanninger for kulturskolen. Denne informasjonen er allerede formidlet til kunnskapsdepartementet, og presentert gjennom diverse webinar og foredrag, men er i denne rapporten sammenfattet og gjort tilgjengelig for alle. Rapporten er relevant for alle som arbeider i kulturskolen og ikke minst også for utdanningstilbyderne.

For mer informasjon om bakgrunnen om dette arbeidet, se nyhetsartikkel på Norsk kulturskoleråds nettsted, kulturskoleradet.no.

Denne rapporten består av to deler:

- 1) Oppsummeringer fra PPU-undersøkelsen.
- 2) Resultater fra kartleggingen over relevante PPU-studier for kulturskolen.

Norsk kulturskoleråds kommentar

1. *Over 400 lærere ansatt i kommunale kulturskoler ønsker å ta et PPU-studium for å få formell pedagogisk utdanning, og de oppfyller kravet for å søke opptak til et slikt studium.*
2. *Det finnes ulike hindre for lærere som ønsker å ta PPU:*
  - a. *Internlogistiske hindre (vikarproblematikk o.l.).*
  - b. *PPU-studiernes organisering og tilgjengelighet for kulturskolen.*
3. *Det er en tillit bland kulturskolenes rektorer til at studiene er relevante for kulturskolen og at kommunene generelt ønsker å prioritere PPU for kulturskolens lærere.*

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

4. *I rapporten pekes det på at "i praksis kan det være kombinasjoner av disse elementene (Pkt 2 og 3 over), og dette er derfor viktige spørsmål som henger sammen, og må ses på i samarbeid mellom UH-sektor (PPU-tilbyderne), kulturskolesektoren og statlige policymakere som regulerer kulturskolenes rammevilkår og PPU-forskriftens rammer".*

2.2. Kompetansekartlegging for kulturskolene i Buskerud, Telemark og Vestfold (BTV) Rapport 2018 Norsk kulturskoleråd

<https://www.kulturskoleradet.no/extension/media/5605/orig/2018%20Kompetansekartlegging%20BTV.pdf>

Denne rapporten presenterer data fra en undersøkelse som ble gjort i kulturskolene i region BTV (Buskerud, Telemark og Vestfold) i 2016. Undersøkelsen kartlegger formell kompetanse hos kulturskolelærere, og etterspør rektorenes tolkninger av kulturskolepedagogenes kompetanse i lys av krav og intensjoner i rammeplanen.

Prosjektet ble igangsatt av regionstyret i kulturskolerådet BTV fordi det i en gryende dialog mellom kulturskolefeltet og den regionale høgskolesektoren ble synlig et behov for mer forskningsbasert kunnskap. Det eksisterte ingen omforent forståelse i kulturskolefeltet over hvilke kompetanser som feltet kunne ha bruk for mer av i framtiden. Den nye rammeplanen som nå ligger til grunn for kulturskoleaktiviteten i de fleste kommuner var på den tiden ute på høring, og dette la premisser for refleksjoner over hvilke kunnskaper og ferdigheter det var behov for.

Det ble erfart at uten en bedre oversikt over hva som finnes av formell og reell kompetanse blant de ansatte, og omkring ledernes vurdering av denne, så var det vanskelig å vite hva kulturskolefeltet kan be om hos utdanningstilbyderne. Det var også usikkerhet om det finnes et misforhold mellom den formelle kompetansen som allerede er levert og tilbys gjennom utdanningssystemet og den reelle kompetansen det er behov for i praksisfeltet.

Det ble laget en surveyundersøkelse som ble sendt ut per e-post, og som ble besvart av rektorene. Det er viktig at det er rektorenes vurderinger av kulturskolens kompetansebehov som ligger til grunn i denne rapporten, ikke pedagogenes følte behov. Undersøkelsen sier dermed ikke noe om kulturskolepedagogenes ønsker og behov for sitt arbeid.

Surveyen ble sendt ut til alle de 45 kulturskoler som fantes i Buskerud, Vestfold og Telemark i 2016. Det ble gjort et målrettet arbeid både i forkant og underveis for å motivere til høy respons. Tematikken ble drøftet på flere rektormøter og styresamlinger, slik at det var en høy bevissthet om at kartleggingen skulle skje. Det ble registrert svar fra 43 skoler. Noen av svarene var ikke komplette, med enkelte spørsmål utelatt. Dataene ble gjennomgått, og det ble ikke funnet usannsynlige tall og rapporteringer som tastefeil eller liknende. Det er også gjort kontroll opp mot grunnskolens Informasjonssystem, GSI, som har sammenlignbare tall for blant annet stillingsvolum, fagtilbud med mer, og dette viser at de data som er oppgitt av respondentene er troverdige.

Foreløpige resultater ble også presentert for - og drøftet med - 20 av rektorene samt flere

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

representanter fra den regionale høgskolesektoren i et dialogseminar på Høgskolen i Sørøst-Norge 14. april 2016 (nå Universitetet i Sørøst-Norge).

Norsk kulturskoleråds kommentar

Rektorenes vurderinger om formelle kompetansebehov i personalet. Surveyen etterspurte hvilke kompetanser rektorene mener trengs mer av for å realisere deres visjoner for kulturskolen i tiden framover. Spørsmålet lød som følger:

På hvilke områder trengs det mer/annen formell kompetanse for å kunne realisere dine visjoner for kulturskolen i tiden framover?

Her ble det levert 32 svar i fritekst, og disse er analysert og kategorisert (N=32):

a) Gruppeundervisning. Hele 14 ganger finner en et ønske om mer kompetanse for undervisning i grupper. Med tanke på at det ikke ble gitt verken forhåndsdefinerte kategorier eller andre former for styrende forslag på forhånd, er dette et ganske høyt tall.

b) Klasseromsdidaktikk og kompetanser for samarbeid med grunnskolen. I sju svar er det eksplisitt referert til klasseromsdidaktikk og kompetanser for å samarbeide med grunnskolen.

c) Generell pedagogisk og didaktisk kompetanse. I fem av svarene ønskes det mer generell pedagogisk eller didaktisk kompetanse.

d) Utvidet fagtilbud og tverrfaglighet. I fem av svarene ønskes det kompetanse for å starte tilbud innen andre fag, eller oppdatert kompetanse innen et fag. For eksempel breikdans, videoredigering og liknende.

e) Digital kompetanse. I tre av svarene er det også ønsket høyere digital kompetanse. Følgende kompetanser er nevnt én gang: flerkulturell kompetanse, endringskompetanse, ungdomskompetanse, helhet og sammenheng, korpsdireksjon.

Rektorenes vurdering av kompetansebehov for programmene i rammeplanen.

I og med at den nye rammeplanen setter mer detaljerte krav til undervisningen gjennom at den ordnes inn under tre programmer, ble det spurt hvilke kompetanser som kulturskolen trenger mer av for å svare opp til intensjonene i rammeplanen. Her ble det også lagt opp til svar i fri tekst, ordnet under kategoriene «for breddeprogrammet», «for kjerneprogrammet» og «for fordypningsprogrammet». Merk at her er det ikke spurt etter formell kompetanse. (N=29)

Under rubrikken for grunnprogrammet svarte 80 prosent av rektorene at det var behov for mer kompetanse innen gruppeundervisning og klasseledelse. 17 prosent meldte et behov for mer breddekompetanse og tverrfaglig kompetanse. Tre prosent (dvs. én

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

respondent) mente at undervisning på breddeprogrammet først og fremst handler om personlig egnethet.

For kjerneprogrammet var det ingen klare tendenser i materialet. Cirka 50 prosent svarer eksplisitt at de er godt dekket her. Andre kompetanser som ble meldt under denne kategorien var digital kompetanse, tilpasset opplæring, visuell kunst, klasseledelse, gruppeundervisning.

Under fordypningsprogrammet rapporteres det også om at det i stor grad finnes tilstrekkelig kompetanse. Hele 13 respondenter svarer at de har tilstrekkelig kompetanse alene eller i samarbeid med andre kommuner. Åtte respondenter bemerker at dette må samarbeides om («Her må vi jobbe regionalt!» / «Må skje i samarbeid med større kulturskoler» / «Samarbeid med nabokulturskoler» og liknende). I tillegg nevnes masterklassedidaktikk, kompetanse til å planlegge langsiktig, utøvende kompetanse, musikkteori, digital kompetanse, flerkulturell kompetanse, direksjon.

Rektorenes ønsker for innhold i kurs og videreutdanninger.

Figuren nedenfor viser en ordskey generert ut ifra hvilke begreper som ble hyppigst brukt av rektorenes svar på spørsmålet om hva kurs og etter/videreutdanninger bør inneholde for å svare til kulturskolenes behov. (N=31)

73 prosent av respondentene svarer her at det bør ha med å øke pedagogisk kompetanse omkring varierte undervisningsmetoder og særlig gruppeundervisning å gjøre. I tillegg er følgende nevnt én eller to ganger: tilrettelegging av tilbudsporteføljen, IKT, fagplanarbeid, tverrfaglighet, ungdomskultur, barneknunnskap, tenke ut av boksen (nytenkning).

Generelle merknader.

Det ble gitt mulighet for å gi tilbakemelding av generell art og kommentarer. Her ble det levert elleve svar, som i forskjellig grad handlet om kompetansesituasjonen i kulturskolen. Følgende fem sitater gjengis her idet de adresserer kompetansesituasjonen direkte, og at de også gjenspeiler en debatt i feltet. De kan også tjene som utgangspunkt for videre drøftinger:

a) Hovedproblemet vårt er ikke mangel på kompetanse, men mangel på fleksibilitet og oppdatert kompetanse. Det har vært holdt etterutdanningskurs i gruppeundervisning med jevne mellomrom de siste 15 årene uten at det har ført til at lærerne er blitt mer fortrolige med eller motivert for gruppeundervisning. Musikkutdanningen i Norge er konservativ og våre lærere er preget av det. Jeg

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

vet ærlig talt ikke hva som må til for å få til de endringene vi ønsker oss. Her må høyskolene på banen med mer moderne utdanning- og det må forskes mer innen feltet.

b) Utdanningsnivået i min kulturskole er høy, noen ganger får jeg inntrykk utdanningsnivået er for høyt. Det betyr at lærerne er mer motivert for å undervise de eldste elevene og fordypningsprogrammet enn i hovedgruppen av elever. Noen uttrykker også misnøye med elevgrunnlaget fordi man har kompetanse til å undervise på et høyt nivå. Det kommer frem i medarbeiderundersøkelser i spørsmål om kommunene utnytter kompetansen til den enkelte. Vi har noen lærere uten utdanning fra kunsthøgskole, men med vekt pedagogikk som gjør en veldig god jobb. Kunne ønske meg en annen holdning til det å lære bort kunstfag. Mange henger fortsatt i mesterlærer rollen.

c) Per i dag er situasjonen at de lærerne som ikke har/har liten formell pedagogisk kompetanse er svært dyktige pedagoger. Blant de som har formell pedagogisk kompetanse er realiteten variabel.

d) Vi er en liten kommune med begrensede ressurser. For å kunne oppfylle intensjonene i ny rammeplan er det helt nødvendig med samarbeid på tvers av kommunegrensene. Det er derfor igangsatt en prosess for å utvikle et regionalt samarbeid omkring kulturskole.

e) Mange med god kompetanse, men mangler vilje / motivasjon for å undervise i noe annet enn 1:1 = dårligere resultat.

2.3. Nasjonalt fagseminar i samarbeid med Kunnskapsdepartementet og KS i 2019 – En styrket kulturskole – Om kulturskolens forankring, rolle og ambisjoner og kompetanse.

<https://kulturskoleradet.no/extension/media/7026/orig/2020%20En%20styrket%20kulturskole.pdf>

Som medlemsorganisasjon er det Norsk kulturskoleråds oppgave å arbeide for våre medlemmer, som er kommunene. Selv om vi har en demokratisk struktur som fastsetter arbeidsoppgavene for kulturskolerådet gjennom landsstyret og landstinget, er det ikke alltid selvsagt hva våre medlemmer mener vi skal jobbe for. Kulturskolelandet vårt er variert, det vet vi, og det slås også fast i kunnskapsgrunnlaget fra Telemarkforskning og NTNU.

Men på bakgrunn av denne medlemsdialogen, vet vi nå mer konkret hva flere mener om flere forhold, og hvilke utfordringer som bør gripes fatt i og arbeides med.

Det som var spesielt med fagseminaret var at både KS og Kunnskapsdepartementet også ønsket å vite mer. For Kunnskapsdepartementet var det spesielt viktig – da de arbeidet med en melding til stortinget om en styrket kommunal kulturskole (som ble en del av en barne- og ungdomskulturmelding, red.anm.) – å få vite mer om noen spørsmål der kunnskapsgrunnlaget ikke ga nok informasjon. Kulturskolerådet mener at en etter å ha tatt utgangspunkt i kunnskapsgrunnlaget, og drøftet og reflektert sentrale punkt derfra, nå har fått verdifull informasjon som kan brukes av både kulturskolene selv, KS og nasjonale myndigheter.

Fagseminaret hadde følgende formål å

- gi kulturskolefeltet hjelp til å forholde seg til kunnskapsgrunnlaget, respondere på dette samt drøfte sentrale forhold med utgangspunkt i dette regionalt og lokalt.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

- drøfte viktige spørsmål for å gi innspill til regjeringen i forhold til arbeidet med fremtidens kulturskole i meldingen om barne- og ungdomskultur.

Det var særlig to hovedpunkt arrangørene ønsket drøftet:

- Kulturskolens rolle og oppgaver i det kommunale tjenestetilbudet
- Kompetanse i kulturskolen

Rapporten inneholder alle innspillene som ble samlet på alle bord i Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø. Innspillene bør tolkes ut fra de føringene som ble gitt i invitasjonen, programmet og ikke minst refleksjonsdokumentet som ble gjort tilgjengelig for deltakerne på forhånd. Det understrekes at innspillene ikke representerer meningene til arrangørene av seminaret, men gir verktøy til å arbeide videre med utviklingen av feltet.

Norsk kulturskoleråds kommentar

Her følger et sammendrag av hovedpunkt 2 – Kompetanse i kulturskoler.

Behovet for å samordne kommunens kompetanse, utnytte og skape komplementær kompetanse både i kulturskolene og i kommunen, samt viktigheten av dialog og tettere samarbeid mellom UH-sektor og kulturskolesektoren om forskning, utdanning og utvikling går igjen som en viktig punkt fra dette fokusområdet. Lokalt er kulturskolene ulike og trenger derfor ulik tilnærming. De fleste tilbakemeldingene her markerer et kompetansebehov knyttet til gruppeundervisning og pedagogisk kompetanse, samt innovasjon og samarbeid.

Det er bemerket at nasjonale styringsdokument bør kreve en helhetlig dialog både på tvers i sektoren, men også innenfor kunst/kulturutdanningsfeltet som et helhetlig løp. Før vi snakker om hvilken kompetanse som skal til i fremtidens kulturskole må det bestemmes hvilken rolle man skal fylle, og hvilke ambisjoner kulturskolene skal ha.

Det må inn i strategiplaner og legges til rette for at kulturskole og UH skal samarbeide om kompetanse i kulturskolen.

Det er viktig at det blir mer forskning på og i kulturskolen, og tette samarbeidslinjer mellom kulturskolefeltet og utdanningssektoren: Etablering av universitetskulturskoler kan være et viktig bidrag.

2.4. Mangfoldskompetanse som eksempel på et prioritert kompetanseområde

https://www.kulturskoleradet.no/_extension/media/7187/orig/2020%20Evalueringsrapport%20-%20Strategidokument%20for%20Norsk%20kulturskolerads%20arbeid%20med%20inkludering%20flykninger%20og%20utenforskap.pdf

Evaluering av Norsk kulturskoleråds arbeid med inkludering, flykninger og utenforskap, perioden 2017-2020.

5. ANBEFALINGER FOR VIDERE ARBEID

5.1. Oppsummering og generelle erfaringer

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

I løpet av arbeidet med strategien har både organisasjonen Norsk kulturskoleråd og noen medlemskommuner nærmet seg en måte å jobbe på som ivaretar begrepet samskaping. Her har vi enda mye å lære i hele organisasjonen; å holde fokus på et tverrsektorielt arbeid om tematikken der vi også knytter oss til innbyggernes meninger, frivilligheten representert ved lag og foreninger som har tematikken på agendaen samt politikere på nasjonalt og lokalt hold. Fokusgruppa anbefaler på et overordnet nivå at arbeidsmåten som har vært brukt gjennom å iverksette strategien videreføres. Det henstilles også om å tilføre økonomi for å styrke det arbeidet som allerede er igangsatt samtidig som det må være forventninger om at dette arbeidet skal iverksette ny handling i tråd med «en verden i bevegelse» der nye utfordringer stadig dukker opp. Arbeidet videre må også forankres i bærekraftsmålene. Fokusgruppa peker særlig på at de mest relevante bærekraftsmålene å forholde seg til på et overordnet plan kan være mål 3, 4 og 16.

- SIKRE GOD HELSE OG FREMME LIVSKVALITET FOR ALLE, UANSETT ALDER
- SIKRE INKLUDERENDE, RETTFERDIG OG GOD UTDANNING OG FREMME MULIGHETER FOR LIVSLANG LÆRING FOR ALLE
- FREMME FREDELIGE OG INKLUDERENDE SAMFUNN MED SIKTE PÅ BÆREKRAFTIG UTVIKLING

I arbeidet med å bryte ned «silotenking» i kommunens tjenester og ivareta samskapingsperspektivet kan vi med fordel inspireres av bærekraftsmål 17: Samarbeid for å nå målene - vi når ikke målene hvis vi ikke får det til for alle, og vi må gå sammen på nye måter for å nå kommunens mål for Innbyggerne.

- FOR Å LYKKES MED BÆREKRAFTSMÅLENE TRENGS DET NYE OG STERKE PARTNERSKAP. MYNDIGHETER, NÆRINGSLIVET OG SIVILSAMFUNNET MÅ SAMARBEIDE FOR Å OPPNÅ BÆREKRAFTIG UTVIKLING.

For å forsterke forankringen av arbeidet med tematikken, anbefales det også at diverse føringsdokument som bl.a Folkehelseloven / Folkehelsemeldinga, Overordnet del - verdier og prinsipper for grunnopplæringen, Regjeringens strategi for praktisk-estetiske fag «Skaperglede, engasjement og utforskertrang» og Stortingsmeldingen «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO» aktivt brukes i det kommunale samarbeidet rundt inkludering og utenforskap - også sett i et livsløpsperspektiv.

De anbefalingene som fokusgruppa gir, er knyttet til de overordnede perspektivene nevnt ovenfor samt de tre strategiområdene som tiltaksdelen i strategiplanen for 5.1. fokuserer; hva kan og bør kulturskolerådet gjøre videre, fokus på videre utvikling av kompetanse innen tematikken inkludering og utenforskap i kulturskolefeltet og innspill til videre samarbeid med eksterne aktører. Fokusgruppa oppfordrer til å tenke helhetlig rundt dette – se sammenhenger – i tråd med det kompetansebehovet som kulturskolene til enhver tid har.

5.2. Fokusgruppas anbefalinger til Norsk kulturskoleråd

Vi anbefaler på et overordnet nivå at

- en fokusgruppe har ansvaret for at tematikken mangfold, inkludering og utenforskap

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

videreføres, slik at aktiviteten opprettholdes og tiltak initieres inntil en ny strategiplan foreligger.

- det utarbeides en ny tiltaksplan for mangfold, inkludering og utenforskap som skal gjelde for neste landstingsperiode. Tiltaksplanen baserer seg på de erfaringene som er gjort med innværende strategi.

Videre anbefales det at

- fokusområdet får en tydeligere plass i alt utviklingsarbeid som Norsk kulturskoleråd gjør, særlig da med tanke på:
  - at det arbeides for å styrke kommunenes helhetlige tenkning på dette området.
- fokusområdet foreslås derfor å inngå som en del av veiledningsordningen til Norsk kulturskoleråd
  - at mangfold, inkludering og utenforskap er enda tydeligere innenfor arbeidet med «Fremtidens kulturskole».
  - at kulturskolerådet opprettholder og videreutvikler samarbeidet om tematikken med aktuelle aktører innen UH og forskning.

5.3. Fokusgruppas anbefalinger til kulturskolene og kommunene

Vi anbefaler at

- kommunene/kulturskolene oppsøker eller tar initiativ til programmer og prosjekter som ivaretar tematikken.
- kommunene/kulturskolene initierer samarbeid med andre innenfor egen kommune rundt tematikken mangfold, inkludering og utenforskap.
- kommunene ser kulturskolens rolle i et ressursenterperspektiv basert på føringsdokument nevnt i siste avsnitt i kapittel 5.1 ovenfor. Dette for å forsterke forankringen av arbeidet med tematikken og se kulturskolens rolle i et helhetlig perspektiv i kommunen – særlig i tråd med anbefalingene fra regjeringen i strategien for de praktisk estetiske fag «Skaperglede, engasjement og utforskertrang»
- kulturskolene bidrar til å styrke delingskultur mellom kulturskoler regionalt, nasjonalt og nordisk.

6. REFERANSEGRUPPAS ANBEFALINGER.

Det ble tidlig i perioden oppnevnt en referansegruppe som skulle følge arbeidet med strategien for 5.1 Flykninger og kulturskole. Referansegruppa har vært en arena for utveksling av informasjon og kunnskap gjennom to år.

Referansegruppas deltakere har følgende uttalelse til anbefalingene:

Referansegruppa har fulgt arbeidet som Norsk kulturskoleråd har gjort i henhold til strategiplanen. Vi slutter oss til de anbefalingene som er gjort (kap. 5 i denne rapporten). Vi vil understreke betydningen av å omsette de samlede erfaringene gjennom satsningen i videreført og styrket innsats for å øke mangfold, styrke inkludering og motvirke utenforskap. Vi anbefaler Norsk kulturskoleråd og deres medlemskommuner å lytte til anbefalingene, og ønsker lykke til videre i dette viktige arbeidet.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Fra spørreundersøkelsen Inkludering 2019

https://kulturskoleradet.no/_extension/media/7184/orig/2020%20Sporreundersokelse%20om%20inkludering%20-%20oppsummering.pdf

Hva kan Norsk kulturskoleråd gjøre for å legge til rette for at kulturskolene skal øke aktiviteten i dette fokusområdet?

På dette siste spørsmålet i denne spørreundersøkelsen om inkludering kommer det veldig viktige innspill fra respondentene (kommunene). Disse innspillene gir retning for det videre arbeidet med inkludering og utenforskap på alle nivå i organisasjonen – både nasjonalt, regionalt og lokalt. 201 respondenter reflekterer rundt hva de anser som viktig at Norsk kulturskoleråd gjør videre nå med tanke på inkludering. Et sentralt element i disse tilbakemeldingene på dette handlet om kompetanse:

* bidra med kompetanse og veiledning til kulturskolene – og jobbe målrettet for å heve kompetanse på dette området hos kulturskoleledere og ansatte i kulturskolen – gjerne i samarbeid med ressurs- og kompetansesentre.

Norsk kulturskoleråds kommentar

Det viktigste elementet å kommentere fra Norsk kulturskoleråd ut ifra dette er som et eksempel på hvilke kompetansebehov feltet har, og på hvilken måte vi kan koordinere for å fylle disse behovene. Mangfold er et slikt eksempel på temaområde hvor det er et erkjent behov for kompetanse på et område som også prioriteres nasjonalt (mangfold er høyt prioritert i f eks meld. St. 18).

Når kulturskolene også ønsker denne kompetansen så vet vi også at dette er et område der samarbeid mellom forskjellige aktører i kommunen er en del av løsningen.

-Flerkulturell kompetanse

- endringskompetanse.

Det er også nasjonale styringsdokumenter om mangfold som f eks Folkehelsemeldinga og overordnet del fra fagfornyelsen som bør ha implikasjoner for EVU-behovet i kommunene generelt og også for kulturskolene spesielt.

3. Etter- og videreutdanninger i regi av Norsk kulturskoleråd

Norsk kulturskoleråd har flere kompetansehevende tiltak som er relevant i denne sammenheng. Vi ønsker å peke på:

3.1. Veiledning i kulturskoleutvikling

Veiledningstjenesten som Kulturskolerådet tilbyr er bygget etter Utdanningsdirektoratet sin skolebaserte vurdering for læring.

Formålet med veiledningen er å bistå kulturskoleeieren og kulturskolen med å etablere et kontinuerlig utviklingsarbeid knyttet til kulturskolen i kommunen.

Gjennom veiledning skal kulturskoleeier og kulturskoleleder bli bedre i stand til å drive utviklingsarbeid ut fra erkjente behov, egenvurdering og analyse. Dette utviklingsarbeidet skal ha et langsiktig perspektiv som går utover avtaleperioden.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

<https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/veiledning-i-kulturskoleutvikling>

3.2. Kulturskolebasert vurdering for læring, KulVFL

Dette er et nettbasert tilbud for hele kulturskolekollegiet som normalt følges over ett skoleår. Etterutdanningstilbudet tar sikte på å videreutvikle deltakernes vurderingskompetanse samtidig som det skal styrke de profesjonelle læringsfellesskapene og kulturskolen som lærende organisasjon. Kurset er utviklet av Høgskolen i Innlandet i samarbeid med Norsk kulturskoleråd og en arbeidsgruppe fra kulturskolesektoren.

Det overordnede målet for KulVFL er at:

... lærere og ledere samarbeider i profesjonelle læringsfellesskap og bruker rammeplan for kulturskolen og vurdering for læring på en måte som er optimal for elevenes læring, utvikling og trivsel.

<https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/kulvfl/kulvfl>

3.3. Forskning på egen praksis

Norsk kulturskoleråds Strategi 2032 sier at Kulturskolerådet skal legge til rette for økt forskning for utvikling i kulturskolefeltet, og arbeide for å øke samhandling mellom kulturskolefeltet og universitets- og høyskolesektoren. Kulturskolerådet skal også medvirke til utvikling og erfaringsspredning i det eksisterende praksisfeltet gjennom blant annet forskning.

Ønsket om økt forskning og utvikling på kulturskolefeltet og samhandling mellom kulturskolefeltet og academia finner også en sterk klangbunn i regjeringas strategi for utvikling av praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning – Skaperglede, engasjement og utforskertrang. Der tar regjeringa til orde for å styrke kompetansen i kulturskolen blant annet gjennom «utvikling og samhandling med universiteter og høyskoler» (s. 32).

Sentralt i prosjektet *Forskning på egen praksis* er at det skal utgis en antologi med forskningsartikler skrevet av prosjektdeltakerne. Det er nå valgt ut 14 personer som alle er ansatte i kulturskoler. Disse får veiledning og oppfølging i prosessen med å gjennomføre sine prosjekt.

Det er av stor betydning for Norsk kulturskoleråd, for kulturskolefeltet landet over, og for samarbeidet mellom kulturskolefeltet og academia, at disse prosjektdeltagerne bidrar med sitt engasjement, ønsker å utvikle forskningsbasert kunnskap og gjøre den tilgjengelig gjennom en akademisk publikasjon.

Norsk kulturskoleråd bidrar med noe støtte og ressurser for veiledning og tilrettelegging, men selve forskningsarbeidet og skriveprosessen honoreres ikke. Det kreves derfor betydelig personlig innsats fra den enkelte prosjektdeltakeren.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Dette tiltaket skal både fremskaffe praksisnær, forskningsbasert, kunnskap om kulturskolen og samtidig bygge forskerkompetanse blant kulturskolens ansatte.

<https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/fou/forskning-pa-egen-praksis>

3.4. EVU med fokus på Ledelse i kulturskolen

Kulturskoleledelse er et satsingsområde for Norsk kulturskoleråd, og våre kompetansehevende tiltak med innretning mot ledere finnes samlet på denne sida. Her vises det til både webinarer og nettmøter, konferanser, dokument og debattforum.

Kulturskolerådets intensjon er at dette skal bidra til å høyne kvaliteten på det som utøves av ledelse i skoleslaget.

<https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/ledelse-i-kulturskolen>

3.4.1 Lederkonferansen

Lederkonferansen arrangeres av KS, Norsk kulturskoleråd og Norges musikkhøgskole.

Arrangørens mål med konferansen er at den skal være

- et kompetanseløft for ledere innen oppvekst, kunst, kultur, skole og kulturskole
- en arena for informasjonsdeling i tråd med samfunnsutviklingen og nyere forskning på feltet
- et dialogforum for samhandling mellom ulike forvaltningsnivå og organisasjoner

Lederkonferansen setter ulike tema og utfordringer på dagsorden – for diskusjon, inspirasjon og refleksjon. Konferansen skal synliggjøre muligheter og ulike lederutfordringer knyttet til ulike tema, samtidig som den fokuserer strategiske grep og hvordan en skal få til helhetlig tenkning i lokalt utviklingsarbeid.

Lederkonferansens målgrupper

- Kommunal administrativ og politisk ledelse innen oppvekst, skole, kultur og kulturskole
- Administrativ og politisk ledelse innen kultur og utdanning i fylkeskommunene
- Oppvekst-, skole- og kulturtilsatte i nasjonale organ
- Universitets- og høgskoletilsatte og studenter innen skole-, kunst- og kulturledelse

<https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/ledelse-i-kulturskolen/konferanser>

3.4.2 Ledelse av prosesser, LAP

Norsk kulturskoleråd inngikk i 2019 en rammeavtale med Høgskolen i Innlandet (HINN) om et videreutdanningstilbud for ledere i kulturskolen. Dette er et oppdragsstudium hvor Kulturskolerådet innehar administratorrollen for studiet. Per 1.4.22 har det deltatt ca 160 kulturskoleledere i studiet fra ca 140 kommuner.

Målet er å ha gitt et tilbud i hele landet innen 2023-2024.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Hensikten med rammeavtalen er å kunne tilby alle nåværende og fremtidige ledere av kommunale kulturskoler et praksisnært lederutviklingsprogram. HINN, i samarbeid med Kulturskolerådet, tilrettelegger for lokale samlinger regionsvis med studieprogrammet studietilbudet Ledelse av prosesser (LAP).

Ledelse av prosesser (LAP) har to trinn – LAP 1 og LAP 2 – som hvert gir 30 studiepoeng på masternivå ved bestått eksamen. En kan følge programmet også uten å ta eksamen. Hvert trinn gjennomføres samlingsbasert over to semestre, og kan innpasses i master i Offentlig ledelse og styring ved HINN.

<https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/lap>

3.4.3. Fremtidens kulturskole

Et samarbeid og et stillingssamarbeid mellom Norsk kulturskoleråd og KS 4 år har ført til arbeidet med Fremtidens kulturskole. I *pilotprosjektet Kulturskole 3.0 – kulturskolen som utviklingsaktør i fremtidens kommune* deltar kommunegrupper fra 15 deltakerkommuner.

Vi leter etter fremtidens kulturskole, hvordan ser den ut? For å få en forståelse for hvordan kulturskolen kan forsterke sin rolle som samfunnsaktør og samtidig bli relevant for flest mulig innbyggere i kommune-Norge, må vi vite mer om hvilken funksjon den kan fylle og hvilke mål den kan bidra til oppnåelsen av. Hvilke samfunns mål er vesentlige for innretningen av kulturskolen?

Sammen med kommunene og andre aktører som er interessert i kulturskolens arbeid og kvaliteter, ønsker prosjektet Fremtidens kulturskole å jobbe med fremtidsbilder som viser:

- Hvordan ser det ut når kulturskolen har den rollen og posisjonen som er ønskelig?
- Hvordan opplever dere kulturskolen i forhold til dette målbildet akkurat nå?
- Hva skal til for å fylle gapet mellom disse to bildene?

<https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/fremtidens-kulturskole>

Norsk kulturskoleråds kommentar

EVU-tiltak i regi av Kulturskolerådet har vært godt mottatt i målgruppene og har gitt tilbud som ikke er tilgjengelig gjennom de nasjonale ordningene. Videreutdanningen i Ledelse av prosesser i samarbeid med Høgskolen i Innlandet, HINN, har vært omfattende og har tettet et gap av kompetansemangel i ledelse for skoleslaget. Det er viktig at slike tiltak er compatible med andre utdanningstilbud slik at det også kan formaliseres inn i gradssystemet.

4. Kulturskolen som praksisarena for PPU

I Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning § 3 slås det fast at studenter med fagbakgrunn i utøvende kunstfag kan ha inntil 50 prosent av praksis i kulturskolene og dermed inngå i kravet om 60 dager.

Kulturskolene i Norge er et ungt skoleslag som ikke per i dag verken har spesielt lang eller utstrakt erfaring med mottak av PPU-studenter. For allmennlærerutdanningen er det omtalt kompetansekrav for personalet i Nasjonale retningslinjer for PPU-A, Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU) revidert 2017 slik:

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

1) Personalets kompetanse:

Skolen skal ha faglige ressurspersoner som har FoU-kompetanse. Ansatte som skal fungere som praksisveiledere, skal ha tilfredsstillende faglig fordypning for å kunne veilede studenter som er på masternivå.

Det er ønskelig med minimum 60 studiepoeng fordypning i undervisningsfaget. Praksisveileder bør ha gjennomgått videreutdanning i veiledning på minimum 15 studiepoeng eller forpliktet seg til å starte slik utdanning. Praksisveileder bør ha minimum 3 års undervisningserfaring.

Norsk kulturskoleråds kommentar

For kulturskolen finnes ingen retningslinjer for personalets kompetanse innen veiledningspedagogikk, men Kulturskolerådet anser at dette må komme på plass for at kulturskolene skal kunne være en kompetent og attraktiv praksisarena for PPU studenter med fagbakgrunn i utøvende kunstfag.

5. Eksempel fra Sverige: Kulturskolelivet

<https://www.regeringen.se/contentassets/7037695d8c354057b9ece6fca046173f/en-inkluderande-kulturskola-pa-egen-grund-sou-201669>

Professor Monica Lindgren, Universitetet i Gøteborg, var i 2015-2016 spesialutforsker for Sveriges regjering i en undersøkelse av de svenske kommunale kulturskolene (SOU 2016:69) *“En inkluderande kulturskola på egen grund.”*

Utredningen viser til organiseringen av etter- og videreutdanninger for å dekke kompetansebehovet i svensk kulturskole og hvordan er dette begrunnes.

Se side 240: *“Förstärkta utbildningsvägar för att uppnå en inkluderande kulturskola på egen grund”.*

“Det är utredningens bedömning att kommunernas nuvarande och framtida kompetensförsörjning vad gäller kulturskolan är bristfällig på grund av en avsaknad av utbildningar som är särskilt anpassade för kommunernas behov med en pedagogisk grund i kulturskolans särart.”

Dette har ført til *“kulturskolelivet”*.

For en god forklaring, se:

<https://www.kulturradet.se/kulturskolecentrum/fast-artiklar/kulturskolelivet2/>

Bidrag till nationell spetskompetens

Utredningen föreslår att ett statsbidrag till kulturskoleverksamhet med nationell spetskompetens på 5 miljoner kronor inrättas. Fördelning och uppföljning av statsbidraget föreslås vara en oppgift for det föreslagna nationella kulturskolecentrumet. Bidraget syftar till att ge specialinteresserade ungdomar ökade möjligheter att på en avancerad nivå möta professionellt verksamma. Utredningen menar att initiativ där konstnärligt nyskapande integreras är särskilt intressant. En sådan verksamhet ska bygga på ett brett samarbete med andra relevanta aktörer och vara öppen för specialinteresserade ungdomar från hela landet. Den sökande ska bidra med ett eget økonomisk åtagande som motsvarar det sökta bidragets storlek i syfte att oppnå ett lokalt ansvarstagande och for att göra en volymökning möjlig.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Förstärkta utbildningsvägar för att uppnå en inkluderande kulturskola på egen grund

Det är utredningens bedömning att utbildningsvägarna till de kommunala kulturskolorna bör förstärkas för att uppnå en bättre kompetensförsörjning. Frågan är central för kulturskolesektorn och har lyfts fram som en prioriterad fråga under samtliga samråd. Dagens högskoleutbildningar täcker in delar av kommunernas rekryteringsbehov. SOU 2016:69 Sammanfattning

Kulturskolorna är inne i ett brytningsskede som utmärks av en strävan efter ett breddat utbud av kulturuttryck och en ökad inkludering av barn och unga. Samtidigt står kommunerna under de närmaste åren inför stora behov av nyanställningar på grund av lärarkårens höga genomsnittliga ålder. De lärare som nu anställs kommer att prägla kulturskolornas inriktning under lång tid framöver.

Kulturskolan och skolan har många gemensamma drag men kulturskolan har också egna karaktäristika; som ett frivilligt deltagande, en läroplanslös verksamhet och en flexibilitet som utgår från barnets perspektiv genom hänsyn till barns och ungas egna intressen. Även dess bredd vad gäller konstområden och publika aktiviteter, är utmärkande för kulturskolan. Kulturskolan är en konstnärlig mötesplats som får sin legitimitet tack vare dess frivillighet och en demokratisk grundsyn om allas rätt till kultur. Utredningen menar att det finns goda skäl att förtydliga denna särart utifrån de pedagogiska grundvalar som verksamheten vilar på och därifrån bygga kompetens specifik för en kulturskola på egen grund.

För att kunna motsvara kommunernas kompetensförsörjningsbehov krävs en pedagogisk utbildning som är uppbyggd kring en kärna som uttrycker kulturskolans särart. Kulturskolan är i behov av pedagogisk kompetens inom konstnärliga områden som inte ryms inom något av förekommande utbildningars huvudområden.

Nya utbildningsvägar kan bidra till att öka mångfalden bland kommunens anställda. Samhället bör bättre ta vara på den kompetens som personer med konstnärlig bakgrund som invandrat till Sverige har och som inte per automatik passar in i det svenska akademiska sammanhanget. Sådana pedagoger skulle kunna bidra med en annan kunskap än den som i dag finns representerad vid våra lärosäten och är enligt utredningens mening viktig för kulturskolan för att denna bättre ska avspegla det samtida svenska samhället. Utredningen menar att den kommunala kulturskolans potential att medverka till en förbättrad integration är stor.

Bildningsbegreppet måste hela tiden modifieras i takt med samhällets utveckling och utmaningen i dag ligger i att anpassa begreppet till det pluralistiska och mångkulturella samhälle vi lever i. Kulturskolans pedagogik behöver därmed finna former för att i hög utsträckning möta barn och unga i den kultur där de befinner sig, Sammanfattning SOU 2016:69 18 men även att låta barnen möta främmande kulturyttringar. En sådan strävan mot ökad inkludering är tydlig i många av dagens kulturskolor.

Öppna upp för kandidatexamen inom fler konstnärliga ämnen

Utredningen har noterat att flera lärosäten under de senaste åren har etablerat nya kandidatutbildningar mot områden relevanta för kulturskolan. Samtliga dessa utbildningar omfattar 180 högskolepoäng och bygger på lärosätets examensrätt i ett huvudområde. Utredningen ser ett behov av att fler och nya områden utvecklas vid lärosätena för att bättre motsvara kulturskolans samtida kompetensbehov exempelvis inom film.

Anpassade ämneslärarutbildningar

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Utredningen bedömer att en anpassning av ämneslärarutbildningarna behövs för att bättre motsvara kommunernas behov av kompetens. Många kommuner har behov av kombinationstjänster med pedagogisk personal med kompetens att arbeta såväl i skolan som i kulturskolan. Det gör att kommunerna i stor utsträckning efterfrågar personer med ämneslärarexamen. Eftersom denna utbildning inte är avsedd för kulturskolans verksamhet i första hand bör dessa utbildningar öppna upp mot kulturskolan genom att införa kurser som relaterar till undervisning i kulturskolan och dito verksamhetsförlagd utbildning.

Kulturskolepedagog ny yrkesexamen

Utredningen föreslår att en yrkesexamen i form av kulturskolepedagog om 90 högskolepoäng ska inrättas. Utbildningen ska vara uppbyggd kring en kärna som uttrycker kulturskolans särart. En utbildning mot kulturskolans specifika utbildningsmiljö är väsentlig av flera skäl, men i synnerhet för att stärka kulturskolans pedagogiska grund. Kommunerna är i stort behov av pedagogisk kompetens inom konstnärliga områden som inte ryms inom något av förekommande utbildnings huvudområden. Att arbeta i kulturskolan kräver både SOU 2016:69 Sammanfattning 19 konstnärlig och pedagogisk kompetens vilket gör att en kulturskolepedagogexamen bör vila på utbildningsvetenskaplig grund, med konstnärlig kompetens som ett förkunskapskrav.

En sådan utbildning kan utifrån den konstnärliga bakgrund de sökande bär med sig inbegripa en stor bredd av samtida konstområden och genrer, men även vara flexibel för framtida ännu ej kända konstområden. Den kan även ge utrymme för konstnärliga variationer beroende på lokala behov. Utbildningen föreslås kunna ges på halvfart för att redan verksamma pedagoger ska kunna genomföra utbildningen parallellt med tjänstgöring på kulturskolan. En yrkesexamen som leder till kulturskolepedagog om 90 hp kan vara lämplig för personer med högre konstnärlig utbildning som vill ha tillgång till en större arbetsmarknad. Även för personer med konstnärlig kompetens, men utan behörighet från högre konstnärliga studier, kan en sådan yrkesexamen vara lämplig. Sådana pedagoger, även de med en annan konstnärlig bakgrund än svensk, skulle kunna bidra med en annan kunskap än den som i dag är representerad vid våra lärosäten. En sådan förstärkning är enligt utredningens mening viktig för att kulturskolan på ett bättre sätt än i dag ska avspegla det samtida svenska samhället.

Norsk kulturskoleråds kommentar:

Utredningen slår fast at de kommunale kulturskolene i Sverige bør forsterkes for å oppnå en bedre kompetanseforsyning. Kulturskolene er inne i en brytningstid som utmerker seg ved at tilbudet innen kunstuttrykkene breddes ut.

Kulturskolene er en kunstnerlig møteplass som bygger på et demokratisk grunnsyn, frivillighet og alles rett til kultur. Utredningen mener at det finnes gode grunner for å tydeliggjøre kulturskolenes særegenhet ut ifra de pedagogiske grunnvoller som denne virksomheten hviler på og derfra bygge en kulturskole på egen grunn.

Kulturskolen har et behov for pedagogisk kompetanse innen ulike kunstuttrykk som ikke rommes i noen av de tilgjengelige utdanningers hovedområder.

Kulturskolerådet vurderer det slik at de funn og de utviklingstrekk som det vises til i Sverige, i denne SOU'en fra 2016, har mange sammenfall med situasjonen for de norske kulturskolene som i de siste årene har vært, og er i en rivende utvikling mot fremtidens kulturskole med andre brukergrupper og nye kunstuttrykk på agendaen.

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

6. GSI – Statistikk EVU

<https://gsi.udir.no/>

GSI Kulturskole inneholder i dag en oversikt over utdanningsbakgrunn inkludert pedagogisk utdanning for lærere i kulturskolen (C21-26). Dette har nylig kommet inn som en del av GSI-statistikken, og er viktig for å ha kunnskap om kulturskolelærernes utdanningsnivå. Informasjonen er imidlertid ikke detaljert, og sier heller ingenting om relevans.

Under **C: Årsverk og ansatte** finnes også en oversikt over delte stillinger og aktiviteter som ikke er rettet mot kulturskolens elever.

Statistikken kan med fordel utvides til å omfatte hvor mange som følger EV-utdanning slik at både Udir og Kulturskolerådet kan følge med på utviklingen og sammen arbeide for å sette inn målrettede tiltak. Kulturskolerådet er via Tildelingsbrev til Utdanningsdirektoratet for 2022 gitt en forventning om å «*koordinere kulturskolenes kompetansebehov i regionene og ha dialog med universitets- og høgskolesektoren*» (s 18).

Det vil være naturlig å få en rapportering i GSI som samsvarer med de tre utdanningsprogrammene i kulturskolen; *bredde – kjerne og fordypning*.

For å kunne stå rustet for denne oppgaven trengs statistisk materiale som med fordel bør legges inn i GSI Kulturskole for å få fulgt dette over tid gjennom kommunenes årlige rapportering.

Norsk kulturskoleråds kommentar

Dagens GSI gir oss ingen oversikt over hvor mange av kulturskolenes lærere og ledere som får videreutdanning og det finnes heller ingen oversikt over hvilke typer videreutdanninger som tas. Som en konsekvens finnes det i dag ingen muligheter for å samhandle med UH-sektor om relevante tilbud innenfor eller utenfor Udir sin videreutdanningskatalog. Dagens GSI gir heller ingen informasjon om innholdet i de utdanningene som er tatt, og har dermed begrenset nytte for å si noe om hva EVU-behov.

7. Sluttkommentarer og anbefalinger fra Norsk kulturskoleråd

Ulike innfallsvinkler

Denne oversikten har samlet mye tilgjengelig informasjon om kulturskole og etter- og videreutdanning, og premisser for hva slags kompetanse det vil være behov for i fremtiden.

Den største utfordringen slik vi ser det er at kulturskoleprofesjonene ikke er etablert, og at profesjonsforståelsen dermed spriker - både hos de som ansetter og har behov for kompetanse i sine virksomheter, de som er eller skal bli profesjonsutøvere i kulturskolen, og de som tilbyr utdanning. Især innenfor de av kulturskolens fag som ikke er musikk, er profesjonene svake. Fordi utdanningsveiene er mange, og kommunenes behov er mange forskjellige er det vanskelig å vite både hvilke reelle kompetansebehov som finnes, og hva det vil være behov for videre. Svarene på hvilke kompetanser som trengs å utvikles for fremtidens kulturskoleprofesjoner vil variere etter hvem man spør:

- Spør man **skoleeier og administrasjonene (kommunene)** som har ansvaret for å skaffe til veie den kompetansen man trenger i kulturskolene fremtiden, vil svarene være at

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

kulturskolene sett fra skoleeiers synspunkt har særlig behov for breddekompetanse og kompetanse om samarbeid med grunnskolen og andre aktører. Her finnes også - som nevnt - utfordringer i hvordan kommunene selv prioriterer EVU for kulturskolene opp mot ordninger for grunnskole.

- Spør man **de som utdanner seg til** – eller ønsker å videreutvikle kompetanse for å arbeide i - kulturskolesektoren (studenter og profesjonsutøvere), vil man finne at mange av disse har et kunstfaglig utøvende fokus, og ønsker å kombinere dette med undervisning i kulturskolen. Dette er bra på mange måter, og også rammeplanen for kulturskolen fremhever viktigheten av høy utøvende kompetanse i kulturskolen. Men dette har betydning for hva slags EVU som trengs senere. Det finnes flere forskningsarbeider som undersøker profesjonene og profesjonsutdanningene “innenfra”. Vi nevner her spesielt PhD-arbeidene til Elin Angelo: *Profesjonsforståelser i instrumentalpedagogiske praksiser* (2012), Anne Jordhus-Lier: *Institutionalising versatility, accommodating specialists - A discourse analysis of music teachers' professional identities within the Norwegian municipal school of music and arts* (2018) og Gry Sagmo Aglen: *Kulturskolelæreryrket i bevegelse – en framvekst av nye profesjoner? En kvalitativ undersøkelse av utdanningsfeltets forståelser av kulturskolen og kulturskolelærerprofesjonen* (2022). Det er verdt å merke seg at alle disse arbeidene tar utgangspunkt i kulturskolelærere i musikk.
  - Spør man de som har ansvaret for å **utdanne** til, og forske i kulturskolefeltet, altså Universitets- og Høgskolesektoren vil man igjen få andre svar på hva som trengs. Siden det ikke finnes en tydelig profesjonsutdanning – slik som f eks for barnehagene, finnes det heller ikke etablerte tradisjoner og vitenskapelige miljøer der det forskes på kulturskole (ut over musikkdidaktikk), er det viktig med god kontinuerlig kontakt med kulturskolens praksisfelt. Det finnes også flere strukturelle hindringer på veien for å opprette relevante kurs og utdanninger gjennom at også utdanningstilbyderne må prioritere hardt, og uten sterke profesjonsfaglige akademiske miljøer som kan utvikle relevante kurs og drive relevant forskning vil ofte spesifikk kulturskolekompetanse prioriteres.
  - Ikke minst legger de nasjonale beslutningstagere og forvaltningsorganer føringer for EVU-politikken for kulturskoleområdet. Det viktigste her slik vi oppfatter det
1. De **nasjonale beslutningstagere og forvaltningsorganer** legger føringer både for kommunalpolitikken (som har ansvaret for kulturskolene), men også for EVU-politikken. Som vi har sett, gir stortingsmeldingen et bredt bilde av nasjonale forventninger om kulturskole, og fastsetter også noen mål som får utdanningsmessige konsekvenser. De tydeligste signalene går ut på at det vil trengs kompetanse og vilje for å nå nye målgrupper med kulturskole – slik at det kan være kulturskole for alle, slik meldingen fastslår. Videre er helhetlig tenkning om kommunenes kompetanse viktig, og særlig om samarbeid mellom grunnskole, barnehage og kulturskole – samt andre kommunale og frivillige aktører. Dette både fordrer nye kompetanser i kulturskolefeltet (både på ledernivå og lærernivå). Denne kunnskapen trengs ikke bare for kulturskolenes del, men gir utbytte gjennom et bedre profesjonssamarbeid mellom forskjellige profesjoner (som f eks grunnskolelærere og kulturskolelærere).

Etter- og videreutdanning for kulturskolene – Norsk kulturskoleråds oversikt og anbefalinger

Konklusjoner og anbefalinger:

Våre konklusjoner og anbefalinger peker på helt grunnleggende forutsetninger som ikke bare har med EVU å gjøre, men som vi mener det bør arbeides i retning av slik at ikke bare kulturskolen styrkes, men at det tenkes langsiktig om hvordan man kan styrke kommunene i sitt arbeid med å skape gode oppvekstmiljø for alle barn og unge.

1. Kulturskolelærerprofesjonen må etableres og styrkes. For å få til dette trengs en styrkning av formuleringene i stortingsmeldingen i retning av en forskrift, og kulturskolen bør forstås og behandles som en del av grunnopplæringa.
2. Kulturskolen bør iberegnes og synliggjøres som et lovpålagt skoleslag, og inkluderes i alle nasjonale og regionale ordninger.
3. U-dirs rolle som tilrettelegger for EVU for kulturskolen må synliggjøres. Det bør være kulturskole-kompetanse i U-dir slik at dette kan ses i nærmere sammenheng. Kulturskolen har likevel et annet kompetansebehov enn for eksempel grunnskolen. Det må derfor både inn som del av EVU-tilbudet men at det også finnes dedikerte tilbud: (Eks. Veiledningspedagogikk, gruppe, klasse, tverrfaglighet, kommunal samhandling, – Kulturskolen mangler *ikke* kunstfaglig kompetanse).
4. Det trengs mer detaljert kunnskap om hva slags kompetanse som finnes i kulturskolen. Noe finnes i GSI, men der er det kun rapportert på utdanningsnivå - ikke hvorvidt kompetansen er innrettet for å løse de oppgaver som skal løses. (F eks spesifikt kompetansebehov opp mot kulturskolens grunnprogram, kjerneprogram og fordypningsprogram, eller kompetanse for veiledning.)

Overordnet er vårt største poeng at kulturskolefeltet må inkluderes i nasjonale ordninger og strategier for kompetanse i kommunene, og at man må ta høyde for at kulturskolefeltet ikke nødvendigvis har de samme kompetansebehov som for eksempel grunnskolelærere. Det betyr at kulturskolen (representert ved kulturskoleeierens medlemsorganisasjon) også må være involvert når innholdet i disse ordningene skal skapes.

Trondheim, Tønsberg - 8.April 2022, for Norsk Kulturskoleråd

Merete Wilhelmsen, Rådgiver

Anders Rønningen, FoU-leder